

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Ылъэгъугъэм ыгъэрэзагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ къэралыгъо учреждениехэу Мыекъуапэ дэтхэм ащыщхэм тыгуасэ ащылагъ. Ащ игъусагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Ізщэ Мыхъамэт, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэу Натхъо Разыет, нэмыкІхэри.

Республикэм ипашэ апэу эклолагъэр Адыгэ республикэ клиническэ клэлэцыкыу сымэджджыым идиагностическэ гупч ары. Непэрэ мафэхэм яхъулэу ар зэрэзэтырагъэпсыхъагъэм, кабинетхэм медицинэ оборудованиеу ачлагъэуцагъэр зыфэдэм, нэмыкІ лъэныкъохэми ежъ ышхъэкІэ зашигъэгъозагъ, врачхэм гушыгъэу афэхъугъ.

Адыгеим иинвестиционнэ программэ кыдыхэлъытагъэу, ыпшхэкІэ зигугъу къэтшыгъэ объектум игъэпсын епхыгъэ проектнэ-сметнэ документациер 2007-рэ илъэсым зэхэгъэуцогъагъ, ащ ишын пэлухъанэу 2008 — 2009-рэ илъэсхэм федеральнэ гупчэм сомэ миллиони 105-рэ, республикэ бюджетым сомэ миллион 18,6-рэ къатлупшыгъ. Гупчэм илофшІэн зыригъэжъагъэр илъэсэу икІыгъэм имэлылфэгъу маз ары. Джырэ уахътэм ехъулэу клэлэцыкыу нэбгырэ 35692-мэ мыщ консультацие шаклугъ. 2011-рэ илъэсым мэлылфэгъуым и 1-м кышгъэжъагъэу мэфэ стационарым Іоф ышІэнэу ригъэжъагъ, а уахътэм кыкІоцІ клэлэцыкыу нэбгырэ 19-мэ ялэзагъэх.

Республикэ программэу «Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ хэжъоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэр» зыфилоу 2008 — 2012-рэ илъэсхэм ателъытагъэм

(ИкІух я 2-рэ н. ит).

АДЫГЕИР аныхъ дэгъухэм АХЭФАГЪ

Урысые политическэ партиеу «Единая Россия» зыфиорэм ияхэнэрэ регион партконференциеу зиІофшІэн къалэу Волгоград жъоныгъуакІэм и 6-м шызыухыгъэр 2020-рэ илъэсым нэс Урысыем и Къыблэ социальнэ-экономикэ хэжъоныгъэ зэришлыштым истратегие фэгъэхыгъагъ. Партием итхьаматэу, Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэу Владимир Путинэр ащ хэлэжъагъ. Адыгеим иллыкІо куп «Единэ Россием» и Адыгэ регион къутамэ шыщхэр, шІэныгъэлэжъ ныбжыкІэхэр, предпринимательхэр, фермерхэр, студентхэр — пстэумкІи нэбгырэ 60-м ехъу хэтыгъэх. ВПП-у «Единэ Россием» и АРО и Апшхэрэ Совет хэтэу, республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан ахэм япэцагъ.

Къыблэ федеральнэ шъолъырым исубъектхэм япашхэм ягъусэу Тхаклушынэ Аслъан Мамаев Іуашхъэм шыІэ «ЕгъэшІэрэ машІом» къэгъагъэхэр клэлъырилхъагъэх.

(ИкІух я 2-рэ н. ит).

ЖъоныгъуакІэм и 9-м Мыекъуапэ шыкІогъэ Іофтхьабзэхэр гупчэ мемориалым къэгъагъэхэр зэрэкІыралхъагъэхэмкІэ ублагъэ хъугъэ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан Хэгъэгъу ззошхом хэкІодагъэхэм афэгъэхыгъэ «ЕгъэшІэрэ машІом» къэгъэгъэ блэр клэлъырилхъагъ. А Іофтхьабзэм хэлэжъагъэх Хэгъэгъу ззошхом иветеранхэр, къэралыгъо хабзэм иорганхэм, муниципальнэ образованиехэм япашхэр, общественнэ объединениехэм ыкІи ныбжыкІэ-патриот организациехэм ялыкІохэр.

Ащ нэужым республикэм и Лышхъэу къэлэ паркым кІуагъэ, программэу «Солдатский привал» зыфиорэр ащ шызэшІуахыгъ. Заом иветеранхэр автобус зэтэгъэпсыхъагъэхэм арысхэу заом илъэхъан пщэрыхъапІэу шылагъэм ехыщырэу ашыгъэм кырашэллагъэх.

Тхаклушынэ Аслъан ТекІоныгъэм и Мафэ фэшІ Адыгеим шыпсэхэрэм ыкІи ихьакІэхэм къафэгъушІуагъ, лыхъужыныгъэу зэрэхъагъэм пае гуфэбэныгъэ хэлэу зэкІэ ветеранхэм инэу зэрафэрэзэр кыІуагъ.

— ЖъоныгъуакІэм и 9-р — тыхэгъэу ыкІи Гитлер пэшІуе-

ТЕКІОНЫГЪЭМ ия 66-рэ илъэс АДЫГЕИМ щыхагъэунэфыкІыгъ

КІорэ коалицием хэлэжъэгъэ хэгъэгъу пстэуми яшыІэныгъэкІэ аныхъ мэхъанэшхо зилэ мафэу щыт, — хигъэунэфыкІыгъ республикэм и Лышхъэу. — Лыгъэгъэ заом зышхъаамысыжхэу ТекІоныгъэшхор кышхыдзыхыгъэ пстэуми непэ тафэгъушІо. Шъоры, лытэныгъэ зыфэтшырэ ветеранхэр, тыхэгъэгъу, Европэр ыкІи цыфлэпкыер зэрэпсау емынэм шызыухъумагъэхэр. Блэнагъи, лыхъужыныгъи, гуетныгъэшхуи ащкІэ кышхъухъагъ. Мы мэфэ шІагъом — ТекІоныгъэм и Мафэ зэкІэми псауныгъэ пытэ шъуилэнэу, илъэсыбэ къэжъугъэшІэнэу сышгъуфэлъало. Тиветеран лъапІэхэр, ТекІоныгъэшхоу кыдэшхуыгъэм пае шъопсэу шъосэІо!

Мы мафэм «солдат кашэм» хэлэнэу ыкІи творческэ коллективхэм яплъынэу фэе пстэуми амал ялагъ. ТекІоныгъэм и Мафэ фэгъэхыгъэ торжественнэ Іофтхьабзэхэмрэ мэфэкІ концертхэмрэ Адыгэ Республикэм

имуниципальнэ образование пстэуми ащыкІуагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ипресс-къулыкъу

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

АДЫГЕИР анахь дэгъухэм АХЭФАГЪ

(Анэрэ нэклуб. кыщечжэ).

Регион партконференцием ыпкIэ медиа-форум зэхашгъагъ, ЮФО-м ирегионхэм кыагъэлъэгъоу инвестиционнэ проектхэм ащ шатегушыIэгъагъэх. Форумым хэлъжагъэхэм яшIошIхэр зызэрагъашIэхэм, Адыгеим иинвестиционнэ проектэу кьоешыным изегъэушъомбгъун тегъэпсыхъагъэр проекти 7 анахь дэгъумэ зэрахэфагъэр нафэ кьэхъугъ. Владимир Путиным пэшэныгъэ зыщызрихъэгъэ пленарнэ зэхэсыгъом хэлъжагъэхэр республикэм ипроектэу зигугъу кьэтшыгъэм нэлъуасэ фэзышыгъэр Джэджэ районымкIэ ООО-у «Тамбовский» зыфилорэм сатыумрэ маркетингымрэкIэ иотдел ипашэу, менеджер ныбжьыкIэу ПIэшъу Руслъан ары. Ащ Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэ кызырэфилотагъэмкIэ, сырьевой базэм зэхьокIыныгъэ инхэр фэшыгъэнхэр, джырэ аграрнэ наукам телгытэгъэ МТФ инхэм язэхэщэн, былымIусхэр нахьыбэу кыдэгъэкIыгъэнхэр, кьушгъэхъухэм якызыфэгъэфедэн, кьуаехэр кызышашыштыт IофшIэпIэ чIыпIакIэхэм язэхэщэн, IэпIэсэныгъэшхо зыхэлъ кадрэхэм якъэгъэхъазырын мы проектым кышыдалытагъэх. Владимир Путиным лъэшэу ыгурихыгъ Адыгеим иинвестиционнэ проект IофшIэпIэ чIыпIакIэхэм, анахъэу ныбжьыкIэхэм

Iоф зышашIэн алъэкIыштытхэм, язэхэщэн зэрэфIорышIэштыт. Партиеу «Единэ Россием» и Тхьаматэ тиреспубликэ именеджер ныбжьыкIэ Iоф хэшIыкI дэгъу фырилIу кызырэгъушыагъэр ыгурихыгъ ыкIи мы проектым ипхырышынкIэ кьаделэнэу кыгъэгъугъагъ.

Адыгэ Республикэм и Лышгъэхэ инвестиционнэ проектхэм якъэгъэлъэгъонэу Волгоград ипрофсоюзхэм спортымкIэ я Унэ шыкIуагъэм хэлъжагъ. Инвестиционнэ проектIэ 4-р лъапсэ зыфэхъугъэ экспозициер Адыгеим мыщ кышыгъэлъэгъуагъ. Ахэр регионым имызакъоу, Кьыблэ шьолъырма зыпкэ итэу социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэ ашIыным фэIорышIэштыт. 2019-рэ ильэсым нэс агъэцкIэнхэ фэе проектхэр псэолъапхэхэм якыдэгъэкIын фэгъэгъэгъэ индустрием изегъэушъомбгъун тегъэпсыхъагъэх. ПстэумкIи, сомэ миллиарди 5-м ехъурэ инвестициехэр кьахалъхъанэу, IофшIэпIэ чIыпIакIэхэу 836-рэ зэхэщэнэу ахэм кыдалгытэ. Джырэ уахътэм ехъулIэу сомэ миллион 340-рэ (проценти 7) кызыфагъэфедэгъах, IофшIэпIэ чIыпIэ 38-рэ зэхэщэгъах. ГурытымкIэ лъжапкIэр сомэ мин 14 мэхъу.

Партиеу «Единэ Россием» и Апшэрэ Совет иапэрэ тхьаматэу, Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ итхьаматэу Борис Грызловым тиреспубликэ иэкспозицие зэригъэлъэгъугъ.

Ащ республикэм ипроект осэшхо кыфишыгъ, адыгэ кьуаер ахэм зэрахимылъэгъуагъэр ыгурихыгъагъэр кыдыагъ. ТхьакIушынэ Аслъан Борис Грызловыр Адыгеим кызыкIокIэ, адыгэ кьуаер иIэшIугъэ зэрэзэхышIэштыт рыIуагъ.

Республикэм и Лышгъэхэ журналистхэм адырилэгъэ зэдэгъушыIэгъум регион партконференцием

Адыгеир зэрэхэлъжагъэм зэригъэрэзагъэр кышыIуагъ.

— Регион партконференцием Iофышхо шытIагъ: инновационнэ производствэм, агропромышленнэ комплексым, инфраструктурэм, псэолъэшIыным, социальнэ лъэныкъом, культурэм, спортым, туризмэм хэхьоныгъэ зэрагъэшIыштыт Iофгыбохэм мыщ шатегушыIагъэх. Хабзэм иллыкIохэм, предпринимательхэм, общественностым, кьэбар жьугъэм иамалхэм яздэлэжъэныгъэ уигъэрэзэнэу шытыгъ. ЮФО-м ирегионхэм кырахыылэгъэ проектхэм ашыщ пэпчэ IофшIэпIэ чIыпIакIэхэм язэхэщэн, инновационнэ гухэлъхэм япхырышын, регион гъэнэфагъэм иэкономикэ хэхьоныгъэ егъэшIыгъэным афытегъэпсыхъагъ. Конференцием икIэуххэм кызырагъэлъэгъуагъэмкIэ, ахэм ашыщ пэпчэ Урысыем иэкономикэ исыд фэдэрэ лъэныкъуи шэгъэфедэн алъэкIыштыт, — кыIуагъ ТхьакIушынэ Аслъан.

Республикэм и Лышгъэхэ джаш фэдэу зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, адыгэ кьуаер нахьыбэу кызырэдэгъэкIыштыт республикэм хэхьоныгъэ зэришIыштыт стратеги емхыгъэ шыпкьэу шыт. ТхьакIушынэ Аслъан зырилъытэрэмкIэ, мы проектым адыгэ кьуаер кызышыхъыжырэ тиреспубликэ уасэу кыфашыIэрэм нахь зыкыыригъэIэтыштыт.

Адыгэ Республикэм и Лышгъэхэ ипресс-къулыкъу

ТыфэгъушIо!

ТиIофшIэгъоу Тхьаркьохъо Сафьет непэ кызыхъугъэ маф. Ащ фэдэ мафэм цIыфым дахэу, дэгъоу фалорэр зэкIэ тэри Софэ пэтэгъохы.

ИщыIэныгъэ гушIогъо мафэхэр кьэбэкIэхэу, псауныгъэ пытэ илэу, ыкIуачIэ илэу илгъэсыбэрэ джыри псэунэу тиIофшIэгъу фэтIо. Инхьорэлъф цIыкIу кыкIэхъухъажьыштытхэм яхъяр ыльэгъунэу тыфэ-лIаго.

«Адыгэ макъэм» шылажэхэрэр.

Цуекъо Заур иунагъо Тхьаркьохъо Сафьет кызыхъугъэ мафэм пай фэгъушIо. Ипсауныгъэ пытэу, ищыIагIэ дахэу, инасын лъагъу бэрэ ищыIэнэу фэ-лIаго. Илгъыгъэ закъо дэтхъэнэу, инхьорэлъф ихъяр кыльэгъунэу Тхьэшхом фелгъэIу.

Ыльэгъугъэм ыгъэрэзагъ

(Анэрэ нэклуб. кыщечжэ).

ишIуагъэкIэ, кIэлэцIыкIу клиническэ сымэджэщым ищыкIэгъэ медицинэ оборудованиеу сомэ миллиони 111,6-рэ зыуасэр IэкIагъэхъагъ. Сымэджэщым дэжэ псауныгъэм и Гупчэ кышыцIэIуахыгъ, джырэ уахътэм ехъулIэу ащ кIэлэцIыкIу нэбгырэ 908-рэ кьеолIагъ. Модернизацием ипрограммэ кыдыхэлъытагъэу, Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу клиническэ сымэджэщым изетегъэпсыхъан 2012-рэ ильэсым лъагъэкIотэшт, лечебнэ корпусым игъэцкIэжъын сомэ миллион 43,7-рэ пэIуагъэхъаштыт.

Нэужым ТхьакIушынэ Аслъан Адыгэ республикэ клиническэ перинатальнэ гупчэм кьекIолIагъ, ар зэрэзтырагъэпсыхъагъэм зышыгъэгъо-загъ. Врачхэм кызырэхъагъэ-шыгъэмкIэ, сабий кызыфэхъунэу шыт бзылгыгъэхэм япроцент 70-р мы гупчэм кьеуалIэх, джаш фэдэу нэбгырэ 300 фэдиз стационарым ыштэн елгъэ, лабораторнэ диагностикэм ыльэныкъокIэ ушIэкIуни 180-рэ шызэхэщэн алъэкIы. Бзылгыгъэхэм, сабий цIыкIухэм яфэIо-фашIэхэр тэрэзэу зэшIохыгъэнхэм пае профессионализмэшхо зыхэлъ врачхэм Iоф ашIэ, оборудованиеу алэкIэлъыр аужырэ шапхэхэм адештэ. АР-м и Лышгъэхэ иунашъокIэ гупчэмрэ мэфэ стационарымрэ этегъэпсыхъэгъэнхэм пае сомэ мил-

лион 28-рэ республикэ бюджетым кыыхахыгъ, 2010-рэ ильэсым ар зышыкIагъэм пэIуагъэхъагъ, гъэцкIэжъынхэм ямызакъоу, сомэ миллиони 8 зытефэгъэ медицинэ оборудованиер кьащэфыгъ. Сабыйхэр кызышыхъурэ отделением капиталнэ гъэцкIэжъынхэр джырэлагъэ рашIылIэнхэу ары зэрагъэнэфагъэр.

— Псауныгъэр кьэухъумэгъэным исистемэ зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм ипрограммэ апэу шыIэныгъэм шыпхырызышынэу езыгъэжагъэхэм Адыгеир ашыщ, — кыIуагъ ТхьакIушынэ Аслъан ыльэгъугъэм зэфэхьысыжыкхэр кыфишIыгъэ. — Медицинэм иучреждениехэу республикэм итхэм языхъыт нахьышIу шыгъэныр, аужырэ шапхэхэм ахэр адиштэнхэр, оборудованиекIэ этегъэпсыхъэгъэнхэр — джары пшгъэрыл шгъаIэу зыфэдгъэуцужырэ. ОбъектитIоу непэ сыкыздэкIуагъэхэм ар зэрэшагъэцакIэрэм сэ сшхъэкIэ сигъэрэзагъ. Федеральнэ программэу «Псауныгъэр кьэухъумэгъэным исистемэ зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэр (имодернизацие)» зыфилорэм кыдыхэлъытагъэу республикэм ит медицинэм иучреждениехэм язетегъэпсыхъан ильэситIум кыкIоцI сомэ миллион 856-рэ пэIудгъэхъаштыт, ащи ишIогъэшхо кызырэкIоштыми шэч хэлъэп.

ТХЬАРКЬОХЪО
Адам.

ИпыIэгъу фэхъуштытх

Узэу иIэм епхыгъэу («мукополисахаридоз II-го типа — Синдром Хантера» зыфилорэр кьеузы) К. Н. Бычковым Джэдэ район гупчэ сымэджэщым хэт поликлиническэ отделением шылъэплэх, ыпкIэ хмылэуи ищыкIэгъэ Iээгъу уцхэр рагъэгъотых.

2007-рэ ильэсым Кирилл Бычковым ипсауныгъэ изытет шауплэкIугъ педиатриемрэ кIэлэцIыкIу хирургиемрэкIэ институтэу Москва дэтым. Ащ еIээгъэным пае кыфыратхыкIыгъагъ «Элапраз» зыфалорэ препаратэу Урысыем а лъэхъаным джыри шамытхыгъагъэр.

2008-рэ ильэсым игъэтхэпэ мазэ мы Iээгъу уцым Урысые Федерацием регистрацие шикIугъ, ау цыфым ипсауныгъэкIэ анахь ищыкIэгъэ ыкIи анахь

мэхъанэ зIэ Iээгъу уцхэм я Перечень ар хагъэхъагъэп.

США-м кышашIырэ препаратэу «Элапразэу» сымаджэм ильэсым кыкIоцI ищыкIэгъэ сомэ миллион 28 — 30 тефэ. Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ бэрэ зафигъэзагъ псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгъэмкIэ Урысые Федерацием и Министерствэ федеральнэ мылкъум кыыхахырэ ахыщэмкIэ Iээгъу уцхэр кызыфащэфырэ узхэм мы ыпшгъэкIэ зигугъу кьэтшыгъэри ахагъэхъанэу ыкIи Iээгъу уцэу «Элапразы» цIыфым ипсауныгъэкIэ анахь ищыкIэгъэ уцхэм я Перечень хатхэжыныу.

2007-рэ ильэсым кыщегъэжагъэу Кирилл ипсауныгъэ изытет ауплэкIугъэу зэрэщымыгъым кыыхэкIэу, Адыгэ Республикэм

псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ педиатриемрэ кIэлэцIыкIу хирургиемрэкIэ институтым зээгъыныгъэ дишIыгъ кIэлэцIыкIум изытет ахэм джыри зэ ауплэкIуныштыт, зэрелээгъэн фаери кьагъэнэфэнэу. Сыда пIомэ кIэлэцIыкIум ыщэчырэм елгытыгъ а Iээгъу уцэу ратыштыт зыфэдызыри.

Мы Iээгъу уцым ищэфын тефэшт мылкъур республикэ бюджетым кышыдалытагъэу шытыгъэгэптыт, Адыгэ Республикэм и Лышгъэхэ унашъо ышIыгъ К. Н. Бычковым ищыкIэгъэшт «Элапразэм» тефэшт ахышэр министрэхэм я Кабинет фэгъэгъэгъэ мылкъум кыыхагъэкIыныу.

Iээгъу уцыр Адыгэ республикэ клиническэ кIэлэцIыкIу сымэджэщым Кирилл шыхалъхъэзэ ашIыштыт.

Гьэмэфэ
зыгъэпсэфыгъом
ипэгъокIэу

Миллиони 163-рэ пэлуагъэхьашт

Мы илээсым изыгъэпсэ-фыгъо кампание республи-кэм щыпсэурэ кIэлэцIыкIу мин 22-рэ фэдиз кыыхы-рагъэубытэшт. ИкIыгъэ 2010-рэ илээсым ащ фэдэ Iофтхьабзэу реклоIыгъэм зэкIэмкIи пэлуагъэхьагъэм сомэ миллион 21-кIэ нахьыб мыгъэрэ кампани-ем пае агъэнэфагъэр. **Мил-лиони 163-рэ пэлуагъэ-хьашт мы илээсым кIэ-лэцIыкIу хэм зыгъэпсэ-сэфыгъэным. А ахьшэм щышэу миллиони 108,2-р республикэ бюджетым кыыхагъэкIыгъ.**

А нэбгырэ пчъагъэр зы-гъэпсэфыпIэ чIыпIэхэм зэ-ратегъэзгъэщтыр:

— мафэрэ зызышагъэп-сэфырэ лагерьхэм — нэб-гырэ 8105-рэ;

— кьэлэ кIыбым щыIэ лагерьхэм — кIэлэцIыкIу 5973-рэ;

— санаторие шьуашэ зи-Iэ лагерьхэм — 5118-рэ;

— «профильнэхэр» зыфа-Iорэ лагерьхэм — нэбгырэ 570-рэ;

— Адыгэ Республикэм игъунапкэхэм акIыб щыIэ зыгъэпсэфыпIэ чIыпIэхэм — кIэлэцIыкIу 1964-рэ.

Адыгэ Республикэм ит зыгъэпсэфыпIэхэм, псау-ныгъэр гъэпытэгъэным фы-тегъэпсыхьэгъэ учреждени-ехэм кIэлэцIыкIу 2980-рэ агъэкIонэу рахъухьэ. Ахэм «Къушхьэхэмрэ хьырэ» зыфиIорэ программэкIэ Iоф адашIэшт, хы ШьуцIэм ащ-хэзэ ашIышт.

Зыгъэпсэфыгъо кампани-ем илээхьан республикэм учреждени 103-мэ Iоф щашIэшт: кIэлэцIыкIу сана-ториеу 2; санаторие шьуаш-шэ зиIэ лагерэ 2; кьэлэ

кIыбым щыIэ лагерэ 6; мафэ-рэ зызышагъэпсэфырэ лагерэ 91-у гъэсэныгъэм иучреждени-ехэм кьащызэлуахьыштхэр; профильнэ лагерэ 2.

путевкэхэм ятын цIыфхэм социальнэ фэIо-фашIэхэр афэгъэцIэгъэнхэмкIэ ком-плексенэ гупчэу чIыпIэхэм ащыIэхэр зэрэфэгъэзагъэхэр.

КIэлэцIыкIу хэр зыгъэпсэ-фыпIэ чIыпIэхэм ащэхэ ыкIи кьащэжыхьэ зыхьукIэ, медици-нэ ыкIи социальнэ IофшIэхэр ыкIи патруль машинэхэр акIы-гъуштых.

Кыыхэгъэщыгъэн фае мы илээсым пыкIыгъэ мазэхэм кьакIоцI тикIэлэцIыкIу 1500-рэ фэдизмэ загъэпсэфын, япса-уныгъэ агъэпытэн амал зра-гъотыгъэр, нэбгырэ 230-рэ зыгъэпсэфыпIэ чIыпIэ зэфэш-хьафхэм мы мафэхэм зэрашы-Iэхэр. КIэлэцIыкIу 1500-у зы-зыгъэпсэфыгъэхэм ащышэу нэбгырэ 280-р — республикэ реабилитационнэ гупчэу «Звез-днэ» зыфиIорэм, 380-р Iээ-пIэ-реабилитационнэ гупчэу «Шапсыгъэм» ащыIагъэх.

Шьугу кьэдгъэкIыжын псауныгъэр зышагъэпы-тэшт учреждениехэм кIэлэ-цIыкIу хэр агъэкIонхэм пае

Красногвардейскэ районым щыпсэухэрэм зызыфагъэзэн фаер «Унагъом ыкIи кIэлэ-цIыкIу хэм социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэнымкIэ Красногвардей-скэ чIыпIэ гупчэр» ары.

Путевкэ фаехэу а учреж-

дениехэм зафэзыгъазэхэрэм алыгъын фэе тхылъхэр:

— ным е тым (кIэлэцIыкIу илIыкIоу щытым) ипаспорт;

— кIэлэцIыкIу кьызэрэ-хьугъэр кьэзыушыхьатырэ тхылъыр е ащ икопие, иIэмэ, паспортыр;

— ны-тыхэм акIэрымыс кIэлэцIыкIу зыпIунэу зыш-тагъэхэм ыпшъэкIэ зигугъу кьэтшыгъэ документхэм анэ-мыкIэу сабыир аплунымкIэ фитыныгъэ зэрялэр кьэзыушы-хьатырэ тхылъым икопие алы-гъын фае;

— унагъом ис нэбгырэ пчъа-гъэр зэрыт справкэр;

— аужырэ мзышым кIэлэ-цIыкIу янэ-ятэхэм ахьшэу кьагъэхьагъэр зыфэдизыр кьэ-зыушыхьатырэр;

нэфэгъэ справкэу поли-клиникэм кьытыгъэр.

Ны-тыхэм е ахэм ачIы-пIэ итхэм лъэлу тхылъыр кьызышатыгъэм елъы-тыгъэ чэзыр кьазынэсырэ-ри. КIэлэцIыкIу ипсау-ныгъэ агъэпытэным пае ищыкIэгъэ учреждением мыгъэ агъэкIон амылэ-кIыгъэр кьыхьашт илээ-сым чэзым хагъэуцожьы.

ЫпкIэ хэмылэу путе-вкэхэр зэратыхэрэр шы-Iэныгъэм чIыпIэ кьин-ригъэуцагъэхэр, урып-сэунымкIэ анахь ахьшэ макIэу Адыгэ Республи-кэм шагъэуцугъэм кьы-щыкIэу кьызыIэкIэхьэ-рэ унагъохэм арыс кIэлэцIыкIу хэр ары.

УрыпсэунымкIэ анахь ахьшэ макIэу Адыгэ Рес-публикэм шагъэуцугъэм ипроценти 100-м кьыще-гъэжыагъэу 200-м нэс кьы-зэрыхьэрэ унагъохэм аты-рэр путевкэм ыуасэ ипро-центи 10. Процент 200-м шIокIэу зиунагъо кьыхьэхэ-рэм путевкэм ыуасэ ипро-цент 30 атынэу щыт.

Путевкэхэр кьараты зыхьукIэ ары ахэм ауасэ илахь гъэнэфагъэ ны-ты-хэм е ахэм ачIыпIэ итхэу кIэлэцIыкIу илIыкIоу хьу-хэрэм затырэр. Арэуштэу кьатырэ ахьшэр джыри путевкэхэр щэфыгъэнхэм, кIэлэцIыкIу хэр зыгъэпсэ-фыпIэ чIыпIэхэм ащэнхэм ыкIи кьащэжыхьанхэм апа-луагъахьэ.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоны-гъэмкIэ и Министер-ствэ ипресс-кьулыкьэ

Мы тхыгээр зыфэгъэхыгъэхэр Адыгеим ыкьо шлагъохуэ ыкли дзэкълл-патриотхуэ подполковникэу Кушмэзыкьо Айтэчрэ старшэ сержантэу Бэтэшэ Ахьмэдрэ. Ахэм Белоруссием дзэ кьулыкьур шахызыз заор кьежыагъ. Етланэ нэбгыритлур зэгъусэнхэ фаеу хьугъэ. 1942 — 1943-рэ ильэсхэм пным ыштэгъэ чыгухэм ахэр зэгъусэхуэ ащызэуагъэх, Брянскэ мээхэм ахэтыгъэ партизан бригадэу Кушмэзыкьо Айтэч пащэ зыфэгъуштым хэтыгъэх. Партизан зэшхэм зэо гьогоу аклугъэм кьытегушылэ мыщ кьыклэлъыклорэр.

Кушмэзыкьо Айтэч 1913-рэ ильэсым мээсем и 23-м кьуаджэу Лахъшыкьуае кьышы-хьугъ, мэкъумэшышлэ унагъоу ежъ фэгъыагъоу зэшипллурэ зэшипхуипллурэ зыщанлугъэм кьыхуагъ. Ягэ Хьутатэ совет хабзэр ыгуклэ ыштагъэу, кьуаджэм щызэхашэгъэ ревкомым икомиссарэу ыкли итхьаматэу щытыгъ, нэужым зэдэлэпылэжы-ныгъэм имэкъумэшышлэ обществэ пэщэныгъэ дызэрихьагъ. 1932-рэ ильэсым Хьутатэ идунай ыхьожыгъ, унагъом ис бысымгуащэу Зузэ клэлэ быныр ыплунэу кьылгъэхнагъ. Бэ кьыныгъоу зэпачыгъэр, ау унагъом исхэм Иофшлэныр шу зэралгъуштыгъэм, зэдэлэпылэжыгъу зэрэпсэуштыгъэхэм ишлогъэ-шхо кэкълуагъ.

Айтэч клэлэзэ Иофшлэныр ригъэжыагъ. Апзу унэгъо хьызмэ-тым ишыклагъэхэр зэшлуи-хыштыгъэх, етланэ ыш ыкли ышы-пху нахыжыгъэр зыщылэжы-щтыгъэхэ колхозым ежыри хэ-хьагъ. 1929-рэ ильэсым фаб-ричнэ-заводской еджаплэу Красно-дар дэтыгъэм члэхьагъ, ар кьызеухым мэшлоку гьогу стан-циеу Краснодар идепо слеса-рзу Иоф шишлэу ригъэжыагъ. 1932-рэ ильэсым ижьоныгъоклэ мазэ Айтэч Махачкала макло. Машинист сэнэхьагъэр ащ шы-зэригъэгъотынышъ, мэшлокур зэрифуэ зигъэсэн гухэлэ илагъ, ау 1934-рэ ильэсым ишэклогъу мазэ дзэм кьулыкьуе щихьынэу ашагъ.

Полковой еджаплэр кьызеу-хым, шхончэо дивизион хэт полкым младшэ командирэу кьулыкьур щихьэу ригъэжыагъ. Пшъэрылгъу илэр дэгъоу зэри-гъэцаклэрэм, дзэу зыхэтэм иоб-щественнэ-политикэ шылаклэ чанэу зэрэхэлажэрэм афэшл 1937-рэ ильэсым икьыхагъу-хэм офицер хьуныр Айтэч игъоу кьыфалгъэгъу. Ышнахыжыгъу кьалэу Орджоникидзе дзэ кьу-лыкьур офицерэу шызыхьырэм щысэ тырихызэ, хэгъэгум кьу-лыкьу дэгъоу фишлэныр ыгуклэ кьыхыгъэгъэ, офицер хьу зэрэ-шлоигъор арилуагъ.

1937-рэ ильэсым итыгъэгъэ-зэ мазэ Орджоникидзе лъэсы-дзэм хэтышхэр зыщырагъэджэ-хэрэ училищэу дэтым курс клэ-клэу щызэхашагъэхэр кьеу-хышъ, Айтэч полкэу зыхэты-гъэм кьегъэзэжы. Ащ ильэс те-шлагъэу полкым икомсомол бю-ро секретарэу шыхадзы, ащ даклоу коммунистхэм ясатырэ-хэм ахэуцо ыкли полкым ипар-тийнэ бюро хагъахэ. 1939-рэ ильэсым итыгъэгъэзэ мазэ Куш-мэзыкьор ротэм иполитрукэу агъэнафэ, кьыклэлъыклогъэ ильэсым ичъэпыгъу мазэ ди-визион комсомолымклэ ипо-литотдел ипашэ илэпылэгъу мэху. А лъэхьаным дивизиер Сталинград шылагъ. Генерал-лейтенантэу И.С. Коневыр зипэщэ я 19-рэ армием яди-визие хахъаштыгъ. 1941-рэ ильэсым имэкъуогъу мазэ Ук-раинэ м шыщ райо-

нэу Фастовэ Айтэч дзэу зыхэ-тыр агъагло.

Заор кьызежыэм Кушмэзы-кьор зыхэт дивизиер Кьохьэплэ фронтым хагъахэ ыкли гузэ-жьогъуклэ чыплэ хьылгъэ ифэ-гъэ Витебскэ дэжъ ахэр ашэх. Смоленскэ еклурэ пным атакэу кьышлэхэрэр экладзэхэзэ, ди-визиер пхьашэу мээо, ау пыир зэрэнахыбэм ыкли нахъ дэгъоу зэрэулышыгъэм кьахэклэу кьы-зэкълэклонхэ фаеу мэху.

Ащ фэдэ заохэм ащыщэу Смоленскэ хэкум шыщ сов-хозэу Остраган-Кардымовым кьыгъэгъунэрэ чыплэм шы-кьуагъэм я 138-рэ шхончэо пол-кэу Айтэч зыхэтыгъэр пным кьеухьурэи. А лъэхьаным Куш-мэзыкьор ренэу дзэкъллхэм алъэлэсы, пным пхьашэу пэ-цужыныхэм ахэр кьыфелэтых, атакэм бэрэ зилышэхуи кьы-хэклы. Полкым ибатальонхэм ащыщ икомандир кьызаулам, ащ ычыллэ Айтэч псынклэу иуцуагъ ыкли дзэкъллхэр пным пхьашэу езонхэм физьхышагъэх.

Дивизион хэтхэр гъэры ашынхэм фашистхэр лъэшэу пылгыгъэхэми, зи кьадэху-гъэп. Пным кьаришыллэрэ ата-кэхэм зацадзыезэ, полкым хэт-хэр ащ кьылэкълэжыныхэ алъэклыгъ. А чыплэм лыгъэу кьышыхьагъэм фэшл 1941-рэ ильэсым шышъхьэлум и 9-м Жьогъо Пльыгъыным иорден Ай-тэч кьыфагъэшышагъ.

Нэужым генерал-лейтенантэу М.Ф. Лукиныр зипэщэ я 16-рэ армием Кушмэзыкьор зыхэт ди-визиер хагъахышъ, Смоленскэ дэжъ шыклогъэ зэо хьылгъэхэм ахэлажэ. Тхьамэфитлум кьы-клоклэ пыир псыхьоу Днепрэ кьызэпыримыгъэклэу ыкли кьал-лэм кьыдымыгъахьэу дивизиер пэлулыгъ. Танкхэр, авиациер, артиллерииер ыкли нэмыклэ ш-сэхэр бэу зэрилэхэм кьахэклэу пным Смоленскэ ыштагъ.

1941-рэ ильэсым илэныгъо мазэ и 30-м Москва штэгъэным фэгъэхыгъэ наступлениехэр фа-шистхэм кьашлэхуэ рагъэжыагъ. Смоленскэ хэкум шыщ кьалэу Ельнэ дэжъ зэо хьылгъэу шы-кьуагъэхэм пным кьашишлэрэ атакэхэр эклэзыдзэхэрэ шхон-чэо полкым ибатальонэу капи-танэу Д.Ф. Кругловыр зипашэм дивизион иполитотдел кьыгъэ-кьуагъэу Кушмэзыкьор шылагъ. Батальоным хэтхэр пным кьы-ухьурэи гъэх ыкли чыплэ хьы-лгъэ зэфэхэм командирхэр, по-литработникхэр, коммунистхэр ыкли комсомольцэхэр дзэкълл кьызырыклогъэм щысэтэхыплэ афэхьунхэм Кушмэзыкьом кьы-филэтыштыгъэх. Чыплэу зыдэ-щылэхэр дэгъоу агъэфедэхэзэ, нахыбэрэ чэцуу кьызэкълэкло-хэзэ, батальоным хэтхэр Мо-жайскэ кьэсыгъэх ыкли ащ ди-визион шыхъахыжыгъэх.

Ащ фэдэу шытхуэ хэлэу ба-тальоныр чыплэ хьылгъэ кьы-зэрикьыжыгъэм Кушмэзыкьо Айтэчи илахьэу хэлъыгъэр мак-клэп. А уахьтэм адыгэ клэлэм зэо зэфэшъафхэм лыгъэу кьащыхьагъэм ыкли дзэ-

ПАРТИЗАН

Кушмэзыкьо Айтэч.

клэлхэр зылышхэнхэ зэрильэ-кьырэм кьахэклэу батальоным икомиссарышлэ кьырапэсыгъ.

Нэмыщхэр Москва аштэным клэхьопсыштыгъэх. Фронтым ичыллэ пстэуми зэо пхьашэхэр ашыклогъыгъэх. Ахэм ащыщэу Москва пэмычыжэ кьалэу Зве-нигород шыклогъэ заом тыгъэ-гъээм и 3-м Айтэч ыбгъэ хьы-лгъэу кьышаулагъ ыкли госпита-лым ашагъ.

Охьтабэрэ кьелэзагъэх. 1942-рэ ильэсым игъатхэ Кушмэзыкьор Москва макло ыкли Кьохьэплэ фронтым иполитуправление ирезерв хагъахэ. Ошлэ-дэмы-шлэу Кьохьэплэ партизан дви-жением иштаб адыгэ клэлэр ашэ, ежъ ишлоигъоныгъэклэ мээитлум кьыклоклэ агъэхьаырынышъ раз-ведывательнэ-диверсионнэ купэу пным ыштэгъэ чыплэм рагъэтлэ-сыкьыштым пащэ фашлэныу кьырапо. Щэуцогъо пным тидзэу кьыдыхьагъэхэм ахэтыгъэ ыкли заом ичыллэ зэфэшъафыбэм ащызэогъэ адыгэ клэлэ чаным игъоу кьыфалгъэгъу гъэм дыре-гъаштэ.

Купэу рагъэтлэсыкьыштыр

Кушмэзыкьо Айтэчрэ (джабгъумклэ щыс) Бэтэшэ Ахьмэдрэ пый шьуашэ ащыгъэу зэдэгущылэх.

зышызэхашэрэ уахьтэм ошлэ-дэмышлэу Айтэч Москва иура-мэу Горькэм ышлэклэ шытым тет хьаклэщэу «Националым» дэжъ ичыллэгъу адыгэ клэлэу Бэтэ-шэ Ахьмэд шылоклэ. Ахэр ыпэ-клэ зэрэшлэшты-гъэх, ау бэ-шлагъэу зэрэ-лэгъыгъа-

гъэхэп. Кушмэзыкьор Москва зыкьышылэр кьызыфелуатэм Ахьмэд кьелэлугъ ежыри а ку-пым хигъэхьанэу. Пар-тизан штабым игъоу ар ельэгъушъ, ятлонэрэ адыгэ клэлэри а купым хагъахэ.

Бэтэшэ Ахьмэдэу 1980-рэ ильэсым Моск-ва мы тхыгъэм иавтор зэрэщытлэгъагъэр кьуа-джэу Аскьэлае 1918-рэ ильэсым кьышыхьугъ. Ильэсиплэ ыныбжыгъу ятэ-янэхэр имылэжыгъу ар кьэнагъэти, Красно-дар опытно-показатель-нэ еджаплэ-интернатэу дэтыгъэм члагъэхьагъ. 1936-рэ ильэсым Адыгэ педагогическэ технику-мыр кьыухыгъ, ау клэлэ-егъэджэ Иофшлэным зы-фигъэзагъэп. Кьалэм дэт уни-вермагым Иоф шишлагъ. 1938-рэ ильэсым ижьоныгъоклэ мазэ Москва кьуагъэ. Клочлэшхоу ыкли спортым лъэшэу пыщагъэу зэрэщытым кьыхэклэу кьалэм и Ленинскэ район щызэхэщэгъэ обществэу «Спартакым» физру-кэу Иоф шишлэу регъажы. Башэ темышлэу шхьэгъуси зэрегъэ-гъоты. 1940-рэ ильэсым илэны-гъо мазэ Ахьмэд дзэм ащэ ыкли Белоруссием икьохьэплэ гуна-пкьэ щылэгъэ гаубичнэ-артилле-рийскэ полкым кьулыкьур ше-хы. Ащ ыуж авиаполкым иав-томашинэ батальон хагъэхьагъэу кьулыкьур ыхызыз, Хэгъэгу зэо-шхор кьежэ. 1941-рэ ильэсым ичъэпыгъу мазэ кьалэу Ржев дэжъ шыклогъэ заохэм Ахьмэд ышхьэрэ ыльаборэ хьылгъэу кьышаулэхышъ, фронтым кьы-луащы. Загъэхьужыклэ зигъэпсэ-фынэу мэфэ заулэ кьыратышъ, Москва кьэклогъэ джа лъэхьаным адыгэ клэлэтир ащ шызэлэклэ.

Партизан купым нэбгырэ 24-рэ хагъэхьагъ. Ахэр дэгъоу агъэхьаырыгъэх ыкли эклэми заом охьтэ шлуклае щызэпачы-гъэу щытыгъ. 1942-рэ ильэсым илэныгъом и 9-м майорэу Куш-

хьэгъэнхэм яшбыпкьэу фежык. Чыплэу зыдэшылэхэм ельыты-гъэу гьогухэм лагъымэхэр ащы-члалхьэх, мэшлоку гьогур кьа-гъао, лъэмыджхэр зэхакьутэх, пый мэшлокухэр дагъэхьыхы, фашистхэм ащышхэр ауклэх ыкли ящыклогъэ «бзэгухэр» кьызлэклагъахьэх. Партизанхэм анахьэу аналэ зытырагъэтышты-гъэр пьидзэхэр зыдэшылэ чы-плэхэр ыкли ахэм япчъагъэ зы-фэдизыр зэгъэшлэгъэнхэр ары. Пшъэрылгъэу ялэхэр агъэцэклэ-хэм фэшл разведчикхэм загъо-рэ пый шьуашэ зыщалгъэу кьы-хэкълэштыгъ.

Партизан купыр пным ыубы-тыгъэ чыплэм мээитфым кьы-клоклэ итыгъ. А уахьтэм пным фэ-гъэхьыгъэ кьэбар зэфэшъа-фыбэ кьаугъоигъ ыкли гупчэм лэклагъэхьагъ.

Кушмэзыкьом ыкли ар зипэ-щэ партизан купым зэшлуахыгъэ пстэуми партизан движением и Кьохьэплэ штаб осэшко кьафи-шлыгъ. 1943-рэ ильэсым мээ-ем и 5-м Кушмэзыкьо Айтэч я 3-рэ Клетнянскэ партизан брига-дэм икомандирэу агъэнэфагъ. Ежъ зипэщэгъэ купыри ащ хэ-хьагъ, бригадэм нэбгырэ 200 фэдиз хэтыгъ. Бригадэм икомис-сарыгъ Клетнянскэ райисполко-мым итхьаматэу ыкли зэхашэгъэ партизан отрядым ипэщагъэу Алексей Глебовыр.

Мэклэ-маклэзэ бригадэм хэт-хэм япчъагъэ нэбгырэ 1800-м хьазырэу нэсыгъ. Бригадэр от-рядищ хьуштыгъэ, отрядхэр ро-тэхуэ, взводхуэ, отделенихуэ го-щыгъагъэх. Ар зыфелорышлэ-штыгъэр партизан движением и Кьохьэплэ штаб ары ыкли пшъэ-рылгъэу илэхэр зыщыгъэцаклэ-штыгъэхэр Брянскэ, Смоленскэ, Могилевскэ, Гомельскэ хэкухэм кьагъэгъунэрэ чыплэхэр арых. Анахьэу ахэм кьафэгъэгъэгъа-хэр мэшлоку гьогу магистраль-хуэ Гомель — Брянскэ, Брян-скэ — Рославль, Мглин — Рос-лавль, Унеча — Кричев, Уне-ча — Клиницы ззыпыхьэрэр кьэгъэгъэнхэр арыгъэ.

А лъэхьаным хэгъэгум дзэ-политикэ гъэпсыклэу илгыгъэр лъэшэу хьылгъагъ. Курскэ дугам дэжъ наступлениешхо кьыши-шлэныу пным зигъэхьаыры-штыгъ, а чыплэм дзэхэр бэдэ-дэу, техникэр кьыритэкьуллэ-штыгъэх. Эшелонхэр зэуж итхуэ ащ кьаклоштыгъэх, ахэр Бря-нскэ хэкум кьызэпырыкьышты-гъэх. Ащ кьыхэклэу командова-ниемклэ а чыплэм мэхьанэшхо илэ хьугъагъ.

Айтэч зипэщэ партизан бри-гадэм ащ лъэшэу зыщыгъэчаным фэгъагъ. Партизан движением и Кьохьэплэ штаб ипашэу полков-никэу А. Прохоровым характе-ристикэу Кушмэзыкьо Айтэч фитхыгъагъэм мырзуштэу кьы-шилоштыгъ: «Партизан движе-нием изэхэщэклогъэ дэгъу шыпкьэу зыкыгъэлэгъуагъ, заохэм ча-нэу ахэлэжыагъ, Ленинымрэ Ста-линымрэ япартие илоф фэшпы-кьэ командир. Пэщэныгъэ зыды-

ЗЭШХЭР

зэрихьэхэрэм лытэныгъэ ин кыфашы.

Партизан бригадэу Кушмэ-зыкьо Айтэч зипашэм хэтхэм пым зэрарэу рахыгъэр маклэп. Ахэм дзэ эшелон 37-рэ дагъэ-чъэхыгъ, лъэмыдж 20-м еху кьагъэуагъ, связыи линиии километри 7-м еху мыхъужьынэу ашыгъ, мэшлюкыгъогу полотном шыщ километри 4-м еху зэа-кьутагъ ыкIи цыф псэуплэху Вязовая ыкIи Педерятино зыфи-лохэрэм пый-полицейскэ гарни-зонэу адэлъыгъэхэм атебанэхи, фашист ыкIи кьумэлэ нэбгырэ 200-м еху ауклыгъ.

Командир пшъэрлыгъэр ыгъэ-цаклэхэзэ, Айтэч анахъу кыз-щахэщыгъэр 1943-рэ илгъэсым ижьоныгъокIэ мазэ Курскэ дугам шыкIогъэ заор рагъэжъынэм ыпэкIэ мазэрэ ныкьорэ шыгъу пым кьаришыллэгъэ зэо хьылъэ-хэр арых. Дзэклэл мин 50-м нахъ мымакIэу зыхэтэгъэхэ дивизии ыкIи полк пчъагъэ пым Курскэ кьыритэкьулэгъагъ, ащ дакIоу брянскэ партизанхэр зэ-хэгъэтэкьогъэнхэ гухэлъыр илэу карательнэ экспедицие зэхи-щэгъагъ. Партием и Клетнянскэ подпольнэ райком пым гу-хэлъу илэхэр зызэрегъэшлэхэ нэуж партизан бригадитфымэ акIуачIэ зэрагъэулуи, пыйдзэхэм апэуцужьынэу ыкIи афэлъэкIы-щтым фэдиз зэрар арахынэу ра-хъухагъ. Анахъ пшъэрлыгъ хьылъэ зыфашыгъагъэр Кушмэзы-кьо Айтэч зипэшэ бригадэр ары-гъэ. Ащ псыхъоу Ипуть зэпичы-нышъ, селоу Корсикэм екIун фэягъэ. Псыхъом телъ лъэмыдж закьор пым лъэшэу кыгъэгъу-нэщтыгъ. Бригадем икомандир иприказкIэ разведкэ IофшIэнхэу зэшIуахыгъэхэм кьащагъотыгъ псым зэпырыкIыплэу илэхэр, ахэм зы чыплэ кьахыгъэ парти-занхэр псыхъом икIыхэ зыхъукIэ пэрыохъу кьышафэмыхунхэу.

Жьоныгъуаклэм и 19-м чэ-щым бригадэр селоу Добрая Корна зыфиорэм дэж мэз гу-нэм кышчыуцугъ, нэфылэ кьэ-штэгъум тырагъафи, псыхъор зэ-пачыгъ. Ащ дэжым развед-чикхэм кьэбар кьалагъэлэсыгъ пыйдзэ полкым фэдиз псыхъоу Ипуть кызэпырыкIыгъэу еж-хэр зыдэшыгъэ лъэныгъом кьа-кIохэу. Ащ кьылыкIуагъэх кьэ-бархэу пыйдзэ полк заулэ нэ-мыкI чыплэхэми кызэрарыкIы-хэрэм фэгъэхыгъэхэр. Пым гу-хэлъу илагъэр партизан отрядыгъ кьэухъурэнгъэныр арыгъэ. Апэу пым сезоныр езгъэжъагъэр отрядэу М. Шкляровыр зипэшэ-гъэм шыщ ротэр арыгъэ. Ащ да-кIоу Г. Горбачевыр зипэшэгъэ отрядыми пым сезоныр ри-гъэжъагъ. А чыплэм партизан-хэм лыгъэ зэрахъэу шызэуа-гъэх, ау пыйдзэхэр бэкIэ ежхэм кызэрэхъурэм кьыхэкIэу яIоф-хэр хьылъэ кьэхъугъэх. Отряд-хэм Iэпылэгъу афэхъунэу Айтэч Клетнянскэ отрядым шыщ ротэу К. Бронниковыр зипэшэр афи-гъэкIуагъ. ОшIэ-дэмышIэу пым зэрэтебэнагъэхэм кьыхэкIэу зэ-кIэклон фаеу хъугъэ. Ащ дэжым пым дзэклэл 40-м еху шы-шIокIодыгъ.

Ащ ыуж пыйдзэу а чыплэм кышчызаохэрэм япчъагъэ джыри кьыхагъэхъуагъ, ащ гухэлъу зы-фигъэуцужьыгъэр партизанхэр мээым хымыгъэхъанхэр ыкIи кьыхъурэнхэр ары. ЗыкIуачIэ нахъыбэ пым гъэхъагъэ хэлъу уеззоным фэшI гъэфедэгъэн фэе амалхэр Айтэч кьыхихыщтыгъэх. Зэо хьылъэхэм ауж а чыплэр от-рядхэм кьабгыни, псыхъоу Над-вэ кызынэпачи, ащ исмэгъу нэпкэ зыщагъэпытагъ. Ар псынклэу зэ-рагъэцэкIагъэм фэшI пым гу кьалытагъэп, партизанхэр зыхэ-мысыжыыхэ мээым бомбэхэр ха-дзэнхэр зэпагъэуштыгъэп. Сы-хъатыр 11-хэм адэж артиллериие ыкIи миномет омакэхэм, пый авиацием кьыридыхырэ бомбэ-хэм амакэхэ лъэшэу зыкьилэтыгъ. Партизанхэр зыдэщыт чыплэр пым зэригъэшлагъ, ащ лышы-

ишыпкьэу пэшIуекIоштыгъ, цэуцогъэ агъэтIысыгъагъ, 1942-рэ илгъэсым фронтым ащэгъагъ. Ар зыхэтэгъэ дзэ частыр партизан-хэм зао яшыллэгъэным фэгъэзэ-гъагъ. 1943-рэ илгъэсым игъат-хэ зигъэбылIи, частэу зыхэтэгъэм кьыхэкIи, чэщ-мэфэ заулэ-рэ мээым хэтэгъэу партизанхэм аIукагъ. Джарэуштыгъ партизан отрядым хагъэхъэгъэ Франц Iы-гъэ хэлъу пшъэрлыгъэу фашы-хэрэр ыгъэцаклэщтыгъэх. Ар ку-пэу кызыфэтIуагъэм гестапэм имайор шъуашэ шыгъэу хэтэгъ. Ары купым пшъэрлыгъэу илэм игъэцэкIэклэ шъхьалэу шыты-гъэр. Мафэу агъэнэфагъэм партизанхэу нэмыц шъуашэ зы-шыгъэхэр ыкIи пый автоматхэр зыIыгъэхэр пшъэрлыгъэу яIэм игъэцэкIэн фежъагъэх. Чэщым хэкIотагъэу кьалэу чыерэм

Бэтэшэ Ахьмэд апэ итхэм азыфагу дэт.

тэу атакэм кьежъагъэх, ау псы-хъор кызынэпачын ыльэкIыгъэп. Партизанхэр пхъашэу кызэра-пэуцужьыгъэхэм кьыхэкIэу дзэ-кIоллэу пым шIокIодыгъэр ба-гъэ ыкIи ащ лыпытыгъу кызы-кIэклон фаеу хъугъагъэ. Ау башэ темышIэу атакэхэр пым кьари-шыллэхэу кьыригъэжъэжыгъ, джарэуштыгъэу мэфэ заулэ зэлы-кIуагъ. Сыдэу шытми, партизан-хэр кIочIэгъу афэмыхъоу гитле-ровцэхэр ыпэкIэ кьылыкIота-гъэх. А заохэм ашыщ Айтэч кьышаулагъ, ау бригадем пэшэ-ныгъэ дызэрихъаныр зэпигъэу-гъэп.

1943-рэ илгъэсым ишыгъэхъу мазэ Курскэ дугам пыйдзэхэр зы-щызэхакъутэхэ нэуж, советскэ дзэхэр кьохъапIэмкIэ апэ рагъэ-хъоу рагъэжъагъ. Партизан бри-гадэу Кушмэзыкьо Айтэч пэшэ-ныгъэ зыдызрихъэщтыгъэр мэ-шIоку гьогу транспортым иIоф-шIэн зэшыгъэкьогъэным ыкIи мэшIоку гьогумкIэ зэрэхэхэр дзэклэлхэр, техникер гъфы-кьогъэнхэм, псэуплэ чыплэхэм ащыпсэухэрэр кьэухъумэгъэн-хэм афэгъэхыгъэ Iофтхьабзэхэр зехъэгъэнхэр ары.

ШыгъэхъIум и 22-м бригадем хэт партизанхэм кьалэу Мглин-скэ дэт хъапсым чIэсхэр шъхьа-фит шыжыгъэнхэм фэгъэхьы-гъэ операцийр зэхашэгъагъ. Пла-нэу зэхагъэуцагъэр агъэцакIэзэ, нэбгыри 9 зыхэт купэу старши-нау С. И. Тюхыныр зипашэм а пшъэрлыгъэр ыгъэцэкIэнэу ри-гъэжъагъ. А купым фашист-хэм апэшIуекIорэ австрийцэу Франц Габерль хагъэхъагъ. Ар исэнхъаткIэ врачыгъ, нацизмэм

ахэр дэхъагъэх. Патрулым хэт нэбгырэ пчъагъэу ядокументхэр зыуплэкIунхэу разведчикхэм кьапуцугъэхэр ауклыгъэх, хъа-псыр кьэзгъэгъунэщтыгъэ нэб-гыри 10-ри ахэм адагъэкIуагъ. Къатищэу зэтет хъапсым ипчъэ-хэр кьыIуаубгъукIыхи, хъапс-чIэсхэр зэкIэ кьарагъэкIыгъэх. Ахэр нэбгырэ 84-рэ хъуштыгъэх, нэбгыриц ахэтэгъ укI атыраль-хъагъэу, ахэм ашыщыгъ зы пар-тизан-разведчики.

Пшъэрлыгъэр фашыгъэр пар-тизан купым шытхъу хэлъу ыгъэцэкIагъ. Щэ закъуи рамы-гъэкIэу ар зэшIуахыгъ. Ащ кьы-хэкIэу кьалэм зи бырысыр кьы-дэтэджагъэп, разведчикхэри рэ-хъагъэу ялагерь кьэкIожьыгъэх. Ахэм кыздацагъ нэбгырэ зау-лэу пым езаохэ зышIоигъохэр.

1943-рэ илгъэсым игъэмафэ партизан движением и Группе иунашъокIэ Кушмэзыкьо Айтэч зипэшэ бригадем шылагъ заом ыкIи партизанхэм афэгъэхыгъэ тхылъ пчъагъэ зытхыгъэ Д. А. Щелговыр. Партизанхэм ящыла-кIэрэ язэуакIэрэ защигъэгъуази, ащ ыльэгъугъэр ыкIи зэхихыгъэр зэкIэ итхылъэу «Три тире. Упол-номоченный военного совета» зыфиорэр ытхыгъ. Мары ащ Ай-тэч ехылагъэу кьышыхыгъэ-щыгъэр: «Заом илгъэхъан Куш-мэзыкьор игъэуэ партизанхэм дахэу афыщтыгъэ, цыфхэм адэ-гушыIэным лъэшэу фэлэпэлэ-сагъ. Партизанхэр зэкIэ ащ ыцIэкIэ машIуи пси ахъханхэм фэхъазырыгъэх. Ар Iыи ишы-гъэу шы-тыгъ. Ынэгу кIы ф

хъазырыгъ. Сыдигъуи ащ цыф-хэм зыфаехэр кьаригъалоштыгъ, зэпимыгъэу ядэлъуштыгъ, етIа-нэ гушыIэ кьызырыкIохэмкIэ зыфаер агуригъалоштыгъ».

Фашистхэр Кушмэзыкьо Ай-тэч лъэшэу кьышчыныщтыгъ-гъэх. Ар кьэзыушыхъатырэр кьалэу Рославль икомендант ащ ышъхъэ пае нэмыц маркэ мин 25-рэ ытыштыгъ зэрилоштыгъэр ары. А кьэбарыр Айтэч кьы-зыльэлэсым, сэмэркьэу кIэклэ-лъэу ылогъагъ: «Кушмэзыкьом ышъхъэкIэ ар мэкIэ дэд».

1943-рэ илгъэсым иIоныгъо мазэ, Брянскэ хэкум фашист-хэр зырафыжыгъэхэм ыуж башэ темышIэу, Кушмэзыкьор сымэджэ хьылъэ хъугъэ ыкIи пым ылыгъ чыплэм кьыраши, кьалэу Муром (Владимирскэ хэку) щелэзэнхэу кьашэгъагъ. Джащ дэжым илгъэсым кьы-кIолI пым ыубытыгъэ чыплэ-хэм арытхэу зэгъусэхэу шызэ-огъэхэ Кушмэзыкьо Айтэчрэ Бэтэшэ Ахьмэдрэ шызэгокIы-гъэх. Лыгъэшхо зэрэхэлъыр кьэзгъэлъэгъогъэ комбригыр отрядым кьэкIожьынэу хъугъэп. 1944-рэ илгъэсым имэзэе мазэ курорт кьалэу Геленджик идзэ комиссарэу ар агъэнэфагъ. Ащ текIоныгъэшхом и Мафэ шыпэ-гъокIыгъ.

Пым ыубытыгъэ чыплэхэм арысыгъэ партизанхэм япашэу Кушмэзыкьо Айтэч командова-нием осэшхо фишIызэ, Быракъ Плыжым иорден ыкIи медалэу «Хэгъэгу зэошхом ипарти-зан» зыфиорэм иапэрэ степень кьыратыгъэх. ПэшIорыгъэшэу ар подполковник ашыгъ.

Джащ фэдэу Бэтэшэ Ахьмэд игъэхъагъэхэри хагъэунэфыкIы-гъэх. Ащ ыбгъэ кьагъэдэхэгъ Хэгъэгу зэошхом иорденэу я II-рэ степень зийэмрэ медалэу «Хэгъэгу зэошхом ипартизан» зыфиорэм иа I-рэ степенерь. Лыгъэшхо зыхэлъ ыкIи щынэ зымышIэрэ цыфэу, сыд фэдэ чыплэ ифагъэми хэкIыжыплэ тэрзэ кьыфэгъотын зыльэкIэу шытыгъэ Ахьмэд партизанхэм лъэшэу лытэныгъэ фашы-щтыгъ ыкIи ахэм зэхашэгъэ зэуабэхэм ар ахэлэжъагъ. На-градной тхьапэу Ахьмэд пае атхыгъэм кьышIоштыгъ гьо-гоу Брянск — Рославль теты-гъэ телеграф-телефон пкьэу 87-рэ, пхъэм хэшIыкIыгъэ лъэ-мыджиплI, мэшIоку гьогум ичIыплэ заулэ кьызыригъэуа-гъэхэр. ЗэкIэ пшъэрлыгъэу кьы-фашыхэрэр уахтэу кьыфагъэ-нэфагъэм тефэу ащ зэшIуихы-щтыгъэх, мэхъанэ ин зилэ кьэ-бархэр командованием Iэкли-гъахъэщтыгъэх. Клетнянскэ рай-оным шыщ псэуплэу Вязовоим ипый гарнизон партизанхэр зы-тебанэхэм апэ итыгъэ купым хэтэу Ахьмэд пый дзэклэл 20 фэдиз ыукIыгъ, район гупчэу Падерятино дэлъыгъэ пый гар-низоныр зэхакъутэ зэхъум фа-шист 15 фэдиз хигъэфагъ.

Командованием «бзэгу» ишы-кIагъэ зэхъум Кушмэзыкьом иунашъокIэ разведкэ Iошт ку-пицэ зэхашагъ, ахэм ашыщэу нэбгыри 8 хъуштыгъэ купым Бэтэшэ Ахьмэд пашэ фашыгъ. Охътабэрэ ахэр лыхъуагъэх, ау кьадэхъугъэ шыIэп. Ахьмэд зи-пэшэ купым гьогум пэмычы-жъэу зыщигъэбыллыгъэу, ащ кьырыкIоштым ежэхэзэ, шта-бым имашинэ кьэлэгъуагъ. Ащ гранатхэр тырадзагъэх ыкIи автоматхэмкIэ ор даублагъ. Ма-шинэр акъутагъ, ащ исыгъэ

дзэклэлIиплIыр аулыгъ ыкIи нэ-мыц капитанымрэ шоферымрэ гъэры ашыгъэх. Джащ фэдэу радиостанциер, ащ икодхэр, шифрэр ыкIи секретнэ доку-ментхэу мэхъанэ зилэхэр кьы-зIэклагъэхъагъэх. Нэужым ахэр партизан движением иштаб арагъэхыгъэх. Документхэм кьызырагъэлъагъоштыгъэмкIэ, КьохъэпIэ фронтым я 110-рэ лъэсыдзэ корпусыр командова-нием кьыхишыгъэу, фронтым икыблэ чыплэ ыгъаIоштыгъ. Дзэклэлхэр мэшIокум зышы-рагъэлыстхъанхэу кьылошты-гъэр станциеу Унеча арыгъэ. А кьэбарыр кьызфагъэфеди, 1942-рэ илгъэсым шэклэгъум и 10-м чэщым тисамолетхэм стан-цием бомбэхэр тырадзагъэх.

Джащ фэдэу Бэтэшэ Ахьмэд зипэшэ купым хьылъэзэшэ ма-шинитф зыхэт пый колоннэр зэ-хикъутагъ. А чыплэм пый нэб-гырэ 14 шаукIыгъ ыкIи унтер-офицерыр гъэры ашыгъ. Кьы-зэрэнэфагъэмкIэ, машинэхэм гьомылэпхъэ зэфэшъхъафхэр ыкIи дзэклэлI шъошакIэхэр арыллыгъэх. Машинэхэм ашы-щэу зы зеклон ылгъэкIынэу кьызырахэкIыгъэм разведчик-хэр лъэшэу ыгъэгъушIуагъэх. Ащ гьомылапхъэхэр из ашыхи, партизанхэм ялагерь кьащагъ. Псэуплэ чыплэ горэм пый дзэ-кIоллэхэу дэхэхэм ашыщхэр зы-шаукIыхэм, а чыплэм Бэтэшэ Ахьмэд кьышигъэнэгъэ тхы-лыпIэ тхьагъэшхом адыгабзэкIэ тыритхэгъагъ: «Джыри кьыкьэ-кIошт. Хэта чэзыр зынэсы-гъэр?» Ащ фэдэ тхыгъэхэр Ахь-мэд чылабэм кьашигъэнагъ.

Брянскэ хэкур шъхъафит зашыжыым ыкIи партизан заор зауным мээым шызэуагъэхэм ашыщыбэм мамыр IофшIэ-ным зыратыжыгъ. Ау старшэ сержантэу Бэтэшэ Ахьмэд дзэ куулыкъум хэхъажы, гвардей-скэ шхончэо полкым иотделе-ние икомандирэу кьулыкъур шихыгъ. Белоруссием ыкIи Литвам пыйдзэхэр ифыжы-кьэнхэм, Кенигсберг ыкIи Бал-тийскэ хым инэпкьхэр шъхъа-фит шыжыгъэнхэм афэгъэ-хыгъэ заохэм Ахьмэд ахэлэ-жъагъ.

Хэгъэгу зэошхор зауным Бэ-тэшэ Ахьмэд Москва кьэкIо-жыгъ. Ащ шыпсэугъ, Iоф ши-шIагъ. 1982-рэ илгъэсым иду-най ыхъожь, Аскъэлае щагъэ-тIылыжыгъ.

1945-рэ илгъэсым ишэклэгъу мазэ ипсауныгъэ изытет елы-тыгъэу кьалэу Геленджик идзэ комиссар IэнагIэ Кушмэзыкьо Айтэч кьыIулыкIыжи, Адыгейм кьэкIожыгъ. Партием и Крас-ногвардейскэ райком кадрэ-хэмкIэ исекретарыгъ, нэужым хэкупотребсоюзым итхьаматэ игуадзэу, Выселковскэ кьоешI-тхъушI заводым идиректорэу Iоф шылагъ. Пенсием зэкIом, Адыгькьалэ псэуплэкIэ кьыхи-хыгъагъ, ныбжьыкIэхэм дзэ-патриотическэ IофшIэнэу ады-зэрэхъэрэм чанэу хэлажъэ-щтыгъ.

Джащ фэдагъ партизан отря-дым зэшхэм афэдэ хэхъухъэ-гъэгъэхэ подполковникэу Куш-мэзыкьо Айтэчрэ старшэ сержантэу Бэтэшэ Ахьмэдрэ зэо гьогу кIыхъэу зэпачыгъэр. Ахэр зышъхъамысыжъхэу, лыгъэ-шхо ахэлъэу пым езуагъэх, я Родинэ гупсэ кьаухъумагъ.

СЫДЖЫХЪЭ Хьазрэтбый.
Отставкэм шыIэ полков-ник.

ЮФШЭНЫР

Зым ІуегъэкІых, адрэм ештэх

Джащ тетэу тинепэрэ шы-
лакІа Іофшлэлэхэм ащыгъэ-
сыгъ. Зипродукције кыкІауп-
члэхэрэм ыкІи тапкІа хэхь-
ныгъэхэр зышІынхэ зылъэ-
кІышт предприятием Іофы-
шлэхэр регъэблагъэх, зиофхэр
икъоу кІамыкІыхэрэм ыгъэла-
жъэхэрэр нахь макІа ешІых.
Сыдзу шытми, непэ производ-
ствэм зыпкытыныгъэхшо хэл-
пъэгъонэу шытэп. Арыштын
лэжъапІа зымыІэхэм япчыагъэ
зэхьокІыныгъэхшо зыкІыфэ-
мышурэри. Адыгэ Республи-
кэм цыфхэм Іофшлэн ягъэгъо-
тыгъэнымкІа икъэралыгъо
кыулыкъу и Гъэлорышлэлэ зэ-
хицэгъэ мониторингым кы-
зэригъэлъагъорэмкІа, ауырэ
мээ зытІум Іофшлэн зымыІэхэу
атхыхэрэм япчыагъэ Іоф зы-
шлэн зылъэкІыштэу республи-
кэм шыпсэхэрэм япроценти
2,5 — 2,3-м атеуцагъэу, бэш-
хоуи хахьорэп ыкІи хэкІырэп.

ЗыцІа къетІогъэ кыулыкъум
2011-рэ ильэсым иапэрэ квар-

тал ехышІагъэ зэфэхьысыжъэу
ышыгъэхэм зы нэшанэ ахэл-
пъэгъон плъэкІышт:сыдырэ
лъэныкъокІи тызыхэхъэгъэ
ильэсым епхыгъэ пчыагъэхэр
2010-рэ ильэсым кыгъэлъэгъуа-
гъэхэм анахь макІах. Зы шы-
сэ закъокІа ар нафэ къэтшІын.
2010-рэ ильэсым иапэрэ квар-
тал лэжъапІа лыхьхуэху цыф-
хэм Іофшлэн ягъэгъотыгъэ-
нымкІа республикэ кыулыкъум
иорганхэм якІолІагъагъэхэр
нэбгырэ 6074-рэ хуыщтыгъэхэ-
мэ, тызыхэт ильэсым иапэрэ
мэзиц ахэм япчыагъэ 4795-м
шІокІыгъэп. НэмыкІ къэгъэ-
лъэгъуакІэхэмкІи пчыагъэхэр
джащ ехыщырхуэ гъэпсыгъэх.

Адыгеим икъалэхэм ыкІи
ирайонхэм зигугъу къэтшІырэ
кыныгъор зэфэдэу ащыгъэ-
псыгъ пІон плъэкІыштэп. Ау
тынаІа зытетыдзэн фаер лэ-
жъапІа зымыІэхэу атхыгъэхэр
нахьыбэу кыуаджэхэм зэра-
щыпсэхэрэр ары. Республи-
кэм зэкІа Іофшлэн зымыІау

щатхыгъэхэр проценти 100-кІа
тштэмэ, ащ ипроцент 63,7-р
къоджэдэсых. Мы пчыагъэр
цыфхэм Іофшлэн ягъэгъоты-
гъэнымкІа кыулыкъум иорган-
хэм атхыгъэр ары ыкІи ащ
тегъэпсыкІыгъэу Іофшлэн зи-
мыІэхэм ябагъэ республикэм
лэжъапІау шырилэр проценти
2,3-м шІокІырэп. Ау ащ кыи-
кІырэп лэжъапІа зымыІэхэр а
пчыагъэм нахьыбэ мыхьхуэху.
СтатистикэмкІа Федеральнэ
къралыгъо кыулыкъум и Гъэ-
Іорышлэлэу Адыгэ Республи-
кэм шыІэм методологиеу
МОТ-м тегъэпсыкІыгъэу кы-
зэрилъытагъэмкІа, шылэ мазэм
(проценти 9 хуыщтыгъэ) кы-
шыублагъэу кышыкІээ, мэ-
лылфэгъум и 1-м ехьулІау
зэкІа Іофшлэн зымыІэхэу тирес-
публикэ щыпсэхэрэм япчыагъэ
проценти 8,2-м нэсэу нахь
макІа хуыгъагъэ.

Зэфэхьысыжъэхэм кызыра-
гъэлъагъорэмкІа, лэжъапІа зи-
мыІэхэу атхыгъэхэм япчыагъэ

пстэуми анахь макІау зышы-
гъэпсыгъэхэр Тэхьутэмыкъое
районымрэ (процент 1,3-рэ)
кыалэу Мыекъуапэрэ (процент
1,5-рэ). Мы кыиныгъор анахь
ащызэхэпшІэнэу шытыгъэх
Джэджэ районым (проценти
4,4-рэ), Адыгъкьалэ ыкІи Кош-
хьэблэ районым (проценти
4,3-рэ), Шэуджэн районым (про-
центи 4,1-рэ).

Цыфхэр зыІуагъэхъанхэ
альэкІышт чІыпІэхэу яІэхэм
яхьыллэгъэ къэбархэу цыфхэм
Іофшлэн ягъэгъотыгъэнымкІа
гупчэхэм организацие зэфэшъ-
хьафхэм кыалъагъэлэсыщты-
гъэхэм кызырагъэлъэгъуа-
гъэмкІа, апэрэ кварталым ва-
кансие 5687-рэ къэбархэмкІа
банкым шызэІуагъагъэ. Ау
тельхьэпІа зэфэшъхьафхэр
ылъапсэу, Іофшлэлэ чІыпІа
4791-рэ учетым хагъэкІыжы-
гъагъ ыкІи гъэтхапэм и 31-м
ехьулІау зэкІэмкІи цыфхэр зы-
Іуагъэхъанхэ альэкІышт чІы-
пІэхэу учетым хэтыгъэхэр

3676-м шІокІыжыщтыгъэхэп.
Пчыагъэхэм кызырагъэлъа-
гъорэмкІа, зы Іофшлэлэ чІы-
пІэр кыдэхыгъэным пае нэб-
гыритІу зэнэкъокъуштыгъэх.
Тэхьутэмыкъое районым зы
Іофшлэлэ чІыпІэм кышыкІэ-
дэхуэрэр зы нэбгырэуи имы-
кыуштыгъэмэ, Кошхьэблэ рай-
онымкІа нэбгыритфым нэсы-
щтыгъэх.

Тызыхэт ильэсым иапэрэ
квартал цыфхэм Іофшлэн ягъэ-
гъотыгъэнымкІа республикэ
кыулыкъум иорганхэр яІэпыІэ-
гъухэу нэбгырэ 1636-м лэжъа-
пІа арагъэгъотыгъэ нахь мышІэ-
ми, а пчыагъэр 2010-рэ ильэ-
сым иапэрэ квартал лэжъапІа
кызыфагъотыгъагъэхэм дэ-
хэкІаеу анахь макІа. А ильэсым
ахэм япчыагъэ 2488-рэ хуы-
щтыгъэ. ЗэкІа лэжъапІа кызы-
фагъотыгъэхэм ашыщхэу нэб-
гырэ 560-м арагъэгъотыгъэ
Іофшлэлэр ренэу шылэжъэн-
хэм, адрэхэр пІэлъэ гъэнэфа-
гъэм ательтытагъэх.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ХАТЭМ УНАГЪОР ЕГЪАШХЭ

Былыма хьощтыгъэхэр хэтэрыкІлэжъ хьугъэх

**ШыІэныгъэм кыгъэлъэ-
гъуагъ хатэм тэрэзэу удэла-
жъэмэ, унагъор кызыригъэ-
шхэщтыр ыкІи кызырифэ-
пэщтыр. Ащ ишыхъатых
Джэджэ районым шыщ кы-
тырэу Прогрессым шыпсэ-
хуэрэ Фабрицкэ зэшхьэ-
гъусэхэм Іофшлагъэу яІэхэр.**

ИльэсипшІым кьехьугъэу
ахэм теплицэхэм хэтэрыкІ зэ-
фэшъхьафхэр къащагъэкІых.
Къутырым тызшыІагъэ мафэм
а унагъом итеплицэхэм язытет
тыкъеплэынэу тызэкІом апэу
тызыІуагъэр Зоя Фабрицкэр
ары.

— Мы теплицэм апэу бэ-
лыджэр кыпщыдгъэкІыгъ, джы
ащ помидорыр щыдгъэтІы-
сышт, — кытфелуатэ яІоф-
шлагъэхэм нэІуасэ тафзышІы-
рэ бзылфыгъэм. — Джащ
фэдэу модрэ теплицэхэми бол-
гарскэ щыбжыимрэ нэшэбгү-
рэ къащытэгъэкІы. Мы ильэ-
сым фабэр макІау зэрэщыІэм
кыыхэкІау нэшэбгүхэм ягъо
мыхьоу охътэ шІукІае зэпачы.

ИкІыгъэ ильэсым гъэтхапэм и
8-м нэшэбгү килограмм 20
кыкІлэтчи, тцэгъагъэ.

Я 90-рэ ильэсым Зоерэ ишъ-
хьэгъусэу Алексейрэ совхозым
ибылымэхъо фермэ шылажъэ-
щтыгъэх. Зыр чэмыщыгъэ,
адрэр былымІыгъэу шытыгъ.
Совхозыр зызэхъыжым, фер-
мэри зэфашІыжыи, ащ шыла-
жъэщтыгъэ цыфхэм Іофшлэлэ
ямыІау къэнэгъагъэх.

— СилІ ятэ-янэхэр кыалэу
Курганинскэ шыпсэхуыгъэх,
теплицэхэри яІагъэх, — еІо Зое.
— Ахэм игъо кытфалъэгъугъ
тихатэ теплицэхэр хэтшІы-
хъанхэшъ, пасэу нэшэбгүр
къащыдгъэкІынэу. Арэуштэу
тэри тызекІуагъ. Апэрэ ильэ-
сым тинэшэбгү лъэшэу бэгъо-
гъагъэти, а Іофыр тыгу рихыгъ
ыкІи бжыхэм джыри зы теп-
лицэ дгъэлпсыгъэ. Непэ теп-
лицэу 5 тІл.

Унагъом амыгъэфбэрэ теп-
лицэхэри иІэх. Ахэм мэлыл-
фэгъу мазэм помидорыр аІа-
гъэтІысхьэ. Чэпыогъу мазэм

ящыІагъэр макІэп. Къоджэ
псэупІау зыхахьэхэрэм иадми-
нистрације ипащэ иунашъокІэ
мээ шъолъырхэм чыгъ гъугъэу
ахэтхэр кыраупкІыхэзэ, теп-
лицэхэр рагъэфбэбнхэу Іизын кы-
ритыгъ.

— ИкІыгъэ ильэсым хабзэм
сомэ мин 58-рэ тІлоф нахь зед-
гъэушъомбгъуным пэІудгъэ-
хъанэу кытитыгъ, — кьелуатэ
Зое. — Апэу теплицэм газыр
етІалэ тІлоигъуагъ, ар зэрэд-
гъэфбэбшт хьакум игъэпсыни
тыфегъэжъагъ. Ау ахэр ыуж-
кІа имыщыІагъэу тІыгъэхы,
ахэм агъІудгъэхъашт ахьщэмкІа
джыри зы теплицэ дгъэлпсыгъэ.
Арэу шытми, газымкІа теп-
лицэхэр гъэфбэбгъэнхэм фэгъэ-
хыгъэ Іофыр зэшІохыгъэн
фаеу тэлъытэ. Сыда плэмэ ты-
гъэгъэзэ мазэм шегъэжъагъэу
гъэтхэпэ мазэм нэс сыхьатитІу
пэпчъ теплицэхэм ачІэт хьаку-
хэм пхьэр арылхьэгъэн фаеу
мэхъушъ, чэшрэ гупсэфэу
тычъыен тІыэкІырэп. Мафэри
ифэшъуашэм лыкІахьэу зыд-

гъэлпсыгъэхэр хьурэп, сыда плэ-
мэ чэтхэр, кьохэр, чэмыр, ныб-
гъэшъур, шыр тэхъух.

Унагъом нэшэбгү лъэпкъэу
зынахьыбэ кыгъэкІырэр «Гер-
ман» зыфилорэм фэд. Ащ ичы-
лапхъэ бэдзэрым кыщащэ-
фышъ, чылэпхъэцэ 700-м пае
сомэ минитІум фэдиз лъаты.
Джащ фэдэу помидор чылап-
хъэри лъапІау къафекІу, зы чы-
лэпхъацэр сомэ 3-кІа къащэфы.

ХэтэрыкІ зэфэшъхьафэу
кыагъэкІыхэрэр кыалэхэу Мые-
къуапэрэ Курганинскэмрэ ябэ-
дзэрхэм ащыІуагъэкІы. Зэшъ-
хьэгъусэхэм кызыраІорэмкІа,
хэтэрыкІхэм яцэн кыинэу па-
лъагъорэр макІэп. Джары теп-
лицэхэм зарагъэушъомбгъуным
ахэр тызыхэт лъэхъаным зы-
кІыфэмыехэр.

Теплицэхэм хэтэрыкІ зэ-
фэшъхьафхэр къазэрэщагъэ-
кІыхэрэм дакІоу, цумпэм идэ-
лэжъэни зэшъхьэгъусэхэр пы-
лтых. Ащ псэу кІаІэкІыштыр
ягъуэнгъу псыугІэм кыыхашы.
Насос яІау шлангымкІа псыр
цумпэм тыраутхэ.

Зэдырагъаштэу зэшъхьэгъу-
сэхэм кызыраІорэмкІа, унэгъо
хатэм тэрэзэу удэлажъэмэ, фе-
дэу кыпфыхьыштыр макІэп.

ЛІХЪУСЭЖЪ

Хьаджэрэбтый.

Сурэтым итыр: **Зоя Фаб-
рицкэм теплицэм Іоф ще-
шІа.**

Успенскэ районым кыыратхыкІырэр

Ефэнд яІ

Къуаджэу Бэчмызае мэ-
щыт дахэ дэт. Ар язы-
гъэшІыгъэр ШэтІ Мыхьа-
мэтрэ ШэтІ Хьызыррэ.
Непэ Хьызыр шымыІажъ-
ми, цыфмэ дэгъукІа агу
кыэкІыжыи.

Къуаджэм ефэнд иІэмэ,
уаси иІ. Ефэнд зымыІэр
мэлъало, зегъэцІыкІужыи.
ИльэситІу-щы фэдизкІа
узэкІаІэбжъэмэ, Бэчмызае
ащ фэдэ чІыпІа итыгъ.
Джы бэчмызаехэм ефэнд
кІэлакІа яІ. Ар Хьышт
Мурат ары. Кошхьаблэ
щыщ, Налшык дэт ислъам
институтыр кыуыхыгъ.

Мурат кІэлакІэми, Іушэу
мэгущыІа. Непэ зэкІа зэпы-
ригъэзэным ыуж имытэу,
мэкІа-макІау диным цыф-
хэр фешэх, нахьыжъхэм
аІорэри риутыжыерэп.

— Сэ къуаджэм сыфэ-
гумэкІыти, сыкъэкІуагъ,
— кьариІуагъ Мурат. —
Зыгори егъэзыгъэкІа тІлэ-
щтэп, тызэдеІажъэмэ, зэп-
стэури псынкІа кытфэ-
хьушты.

Ефэндыр къоджэдэсхэм
апэ ит. Цыфхэр ащ лъэп-
лэх, мафэ къэс Мурат
ахэр нахь пэблагъэ кы-
фэхъух. КІалэр игъогу
закІа темыкІынэу цыф-
хэр цэгугъых.

НАРТ Амин.

Бэчмызай.

ЦЫФЫШУЩТЫГЪЭР ГУМ КЪЕНЭЖЬЫ

Къэгъэгъэ дахэу дунаим тетылъ

Гъатхэр сыдигъуи дахэм, тыгъэм, клэраклэм арапхы. Джьыри зы гъатхэ Майе — Джэндэрэ Марьет къытхэмытыжъэу макло. Гъатхэм къэхъуи, гъатхэм фэдэу шылэныгъэр ыгъэ-клэраклэу ар шылагъ. Илъэситлу хъугъэ Майе зытхэкълъжыгъэр, ау джыри тшлэш хъурэп къытхэмытыжъэу, цэ фыжъ дахэхэр къытхэмытыжъэу, ымэкъэ шыабэклэ сэлэм къытхэмытыжъэу.

Непэ, Майе къызыхъугъэ мафэм, сигуапэу ар сыгу къэкълъжы. Шыпкъэ, ащ семыгупшысэу, ылогъагъэ, ышлэ-гъагъэ горэ нэгум къыклэмы-уцожъэу мафэ къысэкълурэп, сипшъэшъэгъу класэ ренэу сигъусэм фэд.

Нэбгырэ пэпчъ илахьылхэм анэмыклэу цыф илэн фае ыгу илгыр рилон ылэкълэнуу. Ащ фэдэу сэ слагъэр Май ары. Илъэс 35-у тызызэныбджэгъугъэм ар цыф хьалэлэу, къыпфэгумэкълэныбджэгъоу зэрэщытыгъэр къызгурылауагъ. Ар бэмэ ауас.

Нэлуасэ тызызэфэхъум ты-студентыгъ. Майе ренэу цыф-ыбэ къешлэкълэуагъ, ежъ ахэр зэрикласэхэм фэдэу ежъымы цыфхэм зыкыфашыщтыгъ. Ащ сэлэм къырамыхъу, къы-клэмыупчлэхъу урамым лъэ-бэкъу шидзыщтыгъэп. Тыдэ шылэми, цыфхэр къепкълыщты-гъэх, нэласабэ, ныбджэгубэ илагъ. Ахэм зэклэм яунагъохэм ар ащыщым фэдагъ. Зэклэми ягушлуагъуи ягумэкълэ ащы-гъозагъ, илъэкълэ къызэрихъу ахэр адигощыщтыгъэх. Майе инэлуасэхэр ыгъэфедэхъэз, иныбджэгъухъу юфыгъо къы-зыфыкълэуагъуи ренэу лэ-пылэгъу афэхъуштыгъ. Зыгорэм ишлуагъэ ригъэкълэным ренэу пылыгъ. Ежъ гумэкълэу, гу-ихыгъэу къэхъугъагъ, гъэшлэ гъогоу къыкълугъэм шэн дэгъоу Тхьэм къыхылъхъагъэр нахъ ыпсыхъэгъагъ.

«Зэклэ гъогухэм Рим ура-чаллэ» зэралоу, тиинститут

игъогухэр зэклэ Майе икабинет екълушты-гъэх. (Тарихъ шлэны-гъэхэмклэ кандидатэу, Джэндэрэ Марьет гуманитар шлэны-гъэхэм апылэ Адыгэ республикэ институ-тым этнографиемклэ иотдел ипэшагъ. Ред.). Кабинетыр зэклэми афызэлухы-гъагъ ыклэ ащ зэклэ-ри члахъэшлэуагъ. Институтым ищы-лакълэ Майе ипчэгъу итыгъ, ащ ишлэшлэ мэхъанэшхо илагъ. Юфэу зыфэжъэрэр зэклэи гъаблэщтыгъ, шылэныгъэр ыпэкълэ лъызыгъэкълотэн зы-лъэкълэу цыфхэм ар ащыщыгъ. Ащ елгы-тыгъэу удэгущылен-клэ, уригъусэнклэ цыф гъэшлэгъонэу щытыгъ.

Майе Тхьэм къы-хылъхъагъэу зы шэн хэлъыгъ — итеплэгъ-клэ ишэнклэ а зы-шъуашэм, а зыпкъым итынэу щытыгъэп, ренэу клэ горэм лъыхъуштыгъ, зыхъэхэм къа-хъыщтыгъ. Хъурэм сыдми дыригъаштэу, юрдэгъазэу щы-тыгъэп, сыдрэ Юфи ежъ иеплъыклэ шъхъаф фырилагъ ыклэ ащ темыклэу ишлэшлэ къыгъэшъыпкъэжыны, гъунэм нигъэсын ылэкълыщтыгъ.

Сипшъэшъэгъу гулытэшхо хэлъыгъ, инэплэгъу бэ къы-убытыщтыгъэр. Юнатлэ зилэм дыригъаштэу зыфигъэцлы-кълуштыгъэп. Ежъ зэрилошты-гъэу, а мыбылфыгъэ шэным иягъэ къекълэуи къыхэкълэ-щтыгъ, ау ежъ ащ нэмыклэу зеклон ылэкълыщтыгъэп. Ащ фэдэ пытагъэу хэлъым даклоу сэмэркъэу дахэ ышлын ылэ-клэу Тхьэм шэн къыритыгъагъ. Тиофшлэгъухэм язы юбилей блэкълэуагъ Майе къыщымы-гуштыгъ. Ащ ипсалтэ зэхъхэр

къыгъэдахъщтыгъ, академи-ческэ докладхэм афэмыдэу чэфыгъэ сэмэркъэу дахэр зы-хэлъ гушылэхэм цыфхэм фэ-багъэ къахылъхъэщтыгъ. Зы-фэгущлорэм ишэн елгытыгъэу сэмэркъэу хэлъэу шыклагъэу ащ фильэгъухэрэр къыхыгъэ-щынхэ ылэкълыщтыгъ.

Чыплэ щхэнхэм арыфэу бэрэ къыхэкълыщтыгъ, ау ахэм ежъ къызэрахэкълэжырэп фэ-дэу зыпари къахэкълэжыны ылэкълыщтыгъэп. Май ары нылэп ар къызыдэхъуштыгъэр. Щхэнэу къыгъэгоным теуклы-тыхъэщтыгъэп.

Майе ишэн къежъэпшлэу илагъ. Зэмклэ ар цыф къызэ-рыкълуагъ, ятлонэрэмклэ, цыф хэлэтыкълэу, гушъхъэ баины-гъэшхо зилэ, зэкълэри куоу къызы-гурылорэ бзылфыгъэу щытыгъ. Нэлуасэ зыфэхъурэ цыфыр ишэнклэ бумэхъыщтыгъ.

Сыд фэдэу ордэ дахэхэр Майе ыт-хыщтыгъэха! Ымэ-къэ шыабэкълэ, ымэ-къэ дахэкълэ ахэр къы-лоштыгъэх, уедэлугъэ зэпыткълэи уеззщы-щтыгъэп. Ахэр дис-кым тетхагъэхэу къызэримыгъэна-гъэхэр лъэшэу тыгу кьео. Ау хэтэ зышлэ-гъэр къэхъуштыр, хьа-дэгъур арэу псынклэу къэкълотмэ?

Майе шылэныгъэр лъэшэу шлу ылэ-гъуштыгъ, гъашлэм имафэ пэпчъ шы-гушлуагъуи ылэ-кълыщтыгъ. Иныб-джэгъухэр иунэ ри-гъэблэгъэхэр, ахэм апэгъокълэныр иклэ-сагъ, цыфхэри ягуа-пэу ащ ыдэжъ клэ-щтыгъэх. Сыда шло-мэ, Майе ишлулэгъу, игукълэгъу ахэм къа-пыгъохыщтыгъ, нэб-гырэ пэпчъ къыхы-гъэщын, ыгъэлэпшэн ылэкълыщтыгъ. Ежъ къыщы-клэщтми иныбджэгъухэм, игуп-сэхэм, инэлуасэхэм шлухъаф-тынхэр афишлынхэр иклэсагъ, ханэ ышлыщтыгъэп.

Зэклэми анахъ шлагъор иныбджэгъухэм ясабыхъэми ащ тетэу ар зэрафыщтыгъэр ары. Кълалэхэр Майе лъэшэу шлу ылэ-гъуштыгъэх. Юф къыддэзышлэхэрэм ащыщ го-рэм исабыл ылыгъэу икабинет зыхъэкълэ, ащ ынэгъу къызэрэ-хъуштыгъэр плэгъун фэягъэ. Ынэхэм гушлор къахылхъу са-быным къыпэгъокълыщтыгъ, ар ахытыи ежъ ылыгъыщтыгъ, рилони ыгъотыщтыгъ. Шьо-рышлыгъэ хэмылэу кълэлэцлы-кълухэм игукълэгъу апыгъохы-щтыгъ.

Цыфым сэнэхъатэу хыхы-щтыр, гъогоу зэрыкълуштыр къызэрэлъэгъоштыр пшлэщтэп. Майе зэгорэм телевидением

интервью зыщылахом къыло-гъагъ икълуаджэ къэклогъэ эк-спедициеу фольклорым иугъоин пылтым хэт бзылфыгъэм зэ-рехъопсэгъагъэр. Ицылкълугъом зыкълэхъопсыгъэр къыдэхъугъ, экспедициеу Адыгеим щызэха-щэхэрэм ямызакъоу, Майе Юкълэб къэралэу адигъэр зы-щыпсэхэрэм Юф ащишлэнэу инасып къыхыгъ.

Аужырэ илъэхъэм Юкълэбым шылэ адыгэхэм яхыллэгъэ эт-нографическэ материалхэм якъэугоин, язэгъэфэн ыклэи якъыдэгъэкълэны ащ Юф ади-шлагъ. Иаужырэ Юфшлагъэу «Ахэр адыгэу къэнагъэх» зы-филорэр Косово къыкълэжыгъэ адыгэмэ яхыллэгъагъ. Тхы-лым еджагъэхэм осэ дэгъу къыфашыгъагъ. Майе къыхы-мыутыгъэу къэнагъэх Сирием ыклэи Иорданием къащиугъо-игъэ материалхэр. Ахэм зэра-дэлажъэрэм даклоу ишыпкъэу Юф дишлэщтыгъ лирическэ ордэхэр къызыдигъэхъащт сборникым.

Творческэ планышхохэр ащ илагъэх, ау цыфэу дунаим къытехъорэр ащ зехыжы-щтыр зымы ышлэрэп. Юфшлэгъэ мыухыгъэхэр ащ тетэу къэ-нагъэх. Къыдыгъэкълэнуу игъо зыфимыфагъэхэр къыхаутын-хэу ыклэи ахэр Майе зикълэса-гъэхэм шлухъафтын афэхъунхэу сэгугъэ.

Майе дунаим зехыжъ чэ-щым пкълыхъаплэ слэгъугъэ. Къэгъэгъэ Юрамышхо ылыгъэу ар иунэ гузажъоу зэ кълэжы-щтыгъ. Лъэшэу гумэкълэу ишъ-хъаныгъуштыгъэ иплэгъыщтыгъ ыклэи теоштыгъ...

Къэгъагъэхэр ежъ зыфыхы-жыгъэх...

Майе дунаим къытехъогъэ анахъ къэгъэгъэ дахэхэр ифэ-шшошагъэх...

ХЪАМЫКЪО Аслъанхъан.
Гуманитар шлэныгъэхэм апылэ республикэ инсти-тутым фонотекэмклэ иот-дел ипаш.

Зэкъош республикэхэм

Фатимэ Урысыемклэ анахъ лъэш

Шыхъмырзэ Фатимэ шахмат-хэмклэ Урысые зэнэкъокълухэм ячемпионкэ хъугъэ. Спортсмен ныбжыкълэу зылуагъэхэр ежъ фэ-дэхэу зыныбжэ джыри илъэс 14 мыхъугъэхэр арых. Фатимэ шахмат ешлэныр шлу езыгъэлъэгъугъэр ыклэи зэнэкъокълэу зэфэшъхъафхэм афэзы-гъэхъазырырэр итренирэу ыклэи ятэу Шыхъмырзэ Артур ары.

Къэбэртэ-Бэлыкъар Республикэм и Лышхъэ ипресс-къулыкълэу къызэ-ритырэмклэ, Фатимэ Урысыем ичем-пион зэрэхъугъэм цыфхэр ыгъэгъу-шлуагъэх. Урысые зэнэкъокълухэм ахэ-мылажъэзэ ар Къыблэ федеральнэ округым шыклогъэ зэнэкъокълухэм пллэгъогогъо ащытекълуагъ, джащ фэ-дэу Темыр-Кавказ федеральнэ округ-ми апэрэ чыплэр къыщыдихыгъ.

Шахматхэмклэ Урысыем изэнэкъо-кълухэм нэбгырэ 1692-рэ ахэлэжъагъ. Ахэм апэ ухъуныр псынклэгъуагъэп, ау чемпионыцлэр Фатимэ ащ къыщыди-хын ылэкълыгъ. Джы Европэм изэнэ-кълэуагъ Фатимэ зафегъэхъазыры, ахэр Юныгъо мазэм зэхъащтых.

Унэ бизнесыр зэхъащэ

Адыгэ Республикэм бизнес цы-кълэм нахъ зышлушъомбгъоу ригъэ-жъагъ. Цыфхэм унэ предприятие къызэлэуахыным пае хабзэр Юнылэгъу къызэрафэхъурэм ишлуагъэ къэкълуагъ.

Республикэм и Лышхъэ ипресс-къулыкълэу къызэритырэмклэ, икълыгъэ илъэсым предпринимательхэм сомэ миллион 19 Юнылэгъоу аратыгъагъэмэ, тызхэт илъэсым иапэрэ мээищ бизнес цыкълэм игъэпсын халхъэгъэ ахыщэр сомэ миллион 13 хъугъахэ.

Цыфхэм чыфэхэр къызкларатых-эрэр яунэе бизнес зэхъащэным, зэхъы-щэгъахэхэм лъагъэкълотэным, апэрэ лъэ-

бэкълухэр яунэе предприятияхэм ара-гъэшлынхэм апап.

Предпринимательхэр зыхэлэжъэхэрэ программэм елгытыгъэу джы сомэ мил-лионым нэсэу къаратын альэкълыщт. Ады-геир зэрэщытэу пштэмэ, бизнес цыкълэм хэшагъэ хъугъэ цыфхэр анахыбэу зы-пылхэр сатыушынымрэ общественнэ питанимрэ (процент 44-рэ). Промышлен-ностым шылажъэхэрэр предприниматель-хэм япроцент 17-р ары, псэолъэшлын-хэм хэшагъэхэр процент 12 мэхъух.

АР-м экономикэмклэ ыклэ сатыумклэ и Министерствэ къызэрилъытагъэмклэ, 2008-рэ илъэсым къыщегъэжъагъэу бизнес цыкълэм изэхъэщэн пылэ цыф-хэм зэрагъэкълорэ ахыщэм илъэс кьэс хэпшылкълэу хэхъо.

Общественнэ палатэ зэхъащэщт

Къэрэшэ-Щэрджэс Республикэм

Общественнэ палатэ шызэхъащэщт.

Ащ фэгъэхъыгъэ законопроектэу зэх-гъэуцагъэр республикэм и Лышхъэу Темрезов Рэщыдэ Парламентым аригъэхъыгъах. Проектым къызэрэ-щиорэмклэ, Общественнэ палатэм хэт-хэм цыфхэмклэ мэхъанэ зилэ Юфы-гъохэм аналэ атырагъэты зыхъукълэ, хабзэм иЮфышлэхэмрэ чыплэ зыгъэ-Юрышлэжыплэхэм, общественнэ орга-низациехэм япашэхэмрэ цыфхэр зыгъэгумэкълэу Юфыгъохэр зэшлуа-хынхэмклэ ишлуагъэ къэкълот.

Джащ фэдэу Общественнэ палатэм фитыныгъэхэр илэщтых цыф жъу-гъэхэм, куп зэфэшъхъафхэм къалэтырэ Юфыгъохэу социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэхэр республикэм шышлы-гъэнхэмклэи зышлуагъэ къэкълотхэр хэбзэ гъэцэкълэу органхэмрэ пашэ-хэмрэ анагъэсынэу, ахэр шылэныгъэм щыпхырагъэкълэнуу.

Спорт

Спорт

Спорт

Спорт

ШАХМАТХЭР

Шушлагъэр льягъэкIуатэ

Теклоныгъэм и Мафэ ыкIи Боджэкъо Рэмэзанэ кытхэтыгъэмэ ыныбжь илэс 80 зэрэхуштыгъэм афэгъэхьыгъэ зэнэкьокъу шахматхэмкIэ Мыекьуапэ щыкIуагъ.

— Республикэм шахматхэмкIэ ифедерацие ипашэу Боджэкъо Рэмэзанэ Iоф зишлэгъэ уахтэр шIукIэ тыгу къэкIыжы, — еIо Адыгеим шахматхэмкIэ ичемпион щытхушIэ илгъэсыбэрэ кыдзыыхыгъэ Николай Удовиченкэм. — Шахмат ешIэ зышIоигъомэ япчъагъэ хэжъо. Пенсием щыIэхэри, кIэлэеджакIохэри зэнэкьокъумэ ахэлажэх.

— Шахмат клубы зычIэт унэр зэтырагъэпсыхъажыгъ, — къеIуатэ шахматхэмкIэ кIэлэегъаджэу ЕмIыль Аслъан. — Тхьаегъэпсэу тилэшхьэтетхэр. Адыгеим и ЛIышхьэу ТхьакIу-

щынэ Аслъан тиклуб кыизэкIом ныбжь зэфэшхьаф зиIэхэр зэнэкьокъумэ зэрахэлажэхэрэр Iофыгъо дэгъукIэ ылытэгъагъ. Адыгэ пшъашхьэхэри шахмат ешIэх, апэрэ чIыплэхэм афэбанэх.

Жьоныгъуаклэм и 9-м щыIэгъэ зэнэкьокъум нэбгырэ 52-рэ щызэдешIагъ. ЗэIукIэгъу пэпчъ такыкIэ 15-м кыкIоцI ыгъэфедн фаеу щытыгъэр. Апэрэ чIыплэр Краснодар краим кыкIыгъэ Дмитрий Пудовкиным кыдихыгъ, очкоуи 7,5-рэ ригъэкъугъ. Адыгеим щыпсэурэ Федор Шибаевыр ятIонэрэ хуыгъэ, очкоуи 7 кыыхыгъ. Ящэнэрэ чIыплэр

зыфагъэшъошэгъэ Александр Цамрюк Краснодар щыщ, ащи очкоуи 7 ригъэкъугъ.

Нэбгыришмэ очкоуи 7 кыыхыгъ, очкоуи 6 кызыыхыгъэр нэбгыритф — ащ кыеушыхъаты зэнэкьокъур гъэшIэгъонэу зэрэ-кIуагъэр, апэрэ чIыплэхэр кыдэ-зыхыштхэр кыэшIэгъуаеу зэрэ-щытыгъэр.

Республикэм испорткомитет

зэIукIэгъухэр дэгъоу зэхышхыгъэх. Ащ дакIоу Боджэкъомэ яунагъо шIухъафтынхэр бэ хуэху ыгъэ-нэфэгъагъэх. Рэмэзанэ ыкIоу Адами, унагъом исхэри зэнэкьокъум еплъыгъэх. Евгений Погребнойм, Александр Цамрюк, ГъукIэлI Долэт, нэмыкIхэми зэхыгъэм кышхыагъ зэхэщакIохэм, Боджэкъомэ яунагъо лъэшэу зэ-рафэразэхэр.

ФУТБОЛ ЦЫКIУР

«Дизайным» текIогъошIоп

Адыгэ Республикэм футболымкIэ иветеранхэм язэнэкьокъухэу Мыекьуапэ щызэхашагъэмэ команди 7 ахэлэжъагъ. Апэрэ чIыплэр «Дизайным» кыдихыгъ.

Финалым «Дизайныр» 3:1-у «Джокерым» щытекIуагъ. Ящэнэрэ чIыплэм икыдэхын фэгъэхыгъэ зэIукIэгъур зыхышхыгъэр кыэшIэгъошIагъ. «Респектыр» «Щагъдымр» зызэдешIэхэм пчъагъэр 2:2-у зэнэкьокъу уахтэр аухыгъ. ПенальтикIэ 4:3-у «Респектыр» текIуагъ.

Анахь дэгъоу ешIэгъэ футболистэу зэнэкьокъум кышыыхыгъэр АР-м футболымкIэ и СДЮСШОР итренерэу Александр Вольвач. Адыгэ Республикэм физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет зэнэкьокъоу зэхышхыгъэм судьям ипшъэрылхэр Къоджэшъэ Мэдждэ дэгъоу щигъэцэкIагъэх.

Кубок шхъаIэр, щытху тхылхэр «Дизайным» фагъэшъошагъэх. Командэхэу «Джокерымр» «Респектрэ» ятIонэрэ ыкIи ящэнэрэ чIыплэхэр зэрэхыгъэхэм фэшI шIухъафтынхэр афашыгъэх.

УяплъынкIэ
гъэшIэгъоныгъэх

Хэгъэгу ззошхом Теклоныгъэр кызыщыда-хыгъэр илэс 66-рэ зэрэхуыгъэм фэгъэхьыгъэ зэнэкьокъухэр атлетикэ псынIэмкIэ, футболымкIэ, боевой искусствэхэмкIэ, шахматхэмкIэ, нэмыкIхэмкIи Адыгэ Республикэм щыкIуагъэх. ЗэIукIэгъухэр гъэшIэгъонэу зэхашагъэх, цIыфыбэ яплъыгъ.

Мыекьуапэ иурам шхъаIэу Краснооктябрьскэм атлетикэ псынIэмкIэ ныбжыкIэхэр щызэнэкьокъу-гъэх. Гурыт еджапIэхэм, колледжхэм, апшъэрэ еджапIэхэм ащеджэхэрэр апэрэ чIыплэхэм афэбэнагъэх. Тигуапэу кыхэдгъэщырэр пшъашхьэхэри кIалэхэри уа-мым кышычыгъэхэзэ, ухъазырыныгъэ дэгъу кызызра-гъэлэгъуагъэр ары.

УРЫСЫЕМ И КУБОК

Ощ нахь мылэшым емыгъэхь

«Зэкъошныгъ» Мыекьуапэ — «Биолог» Прогресс — 1:4.
«Зэкъошныгъ»: Меланченко, Абаев, Казаков, Кравцов, Пискунов, Датхужь, Василькин, Хьабэчыр, Нартиков, Лучин, Аппаев.
ЯтIонэрэ такыкIэ 45-м кыкIоцI ешIаплэм кыхыагъэх Джиеовыр, Кокоевыр, Къошкыр, Къулэр.

Пчъагъэр 0:4-у ешIэгъур хьакIэмэ ахы-зэ, Хьабэчыр Рустам пенальтикIэ «Биоло-гым» икылапчъэ Iэгуаор дидзагъ. «Зэкъош-ныгъэм» зэIукIэгъур зэрэшIуахыгъэм имы-закъоу, ешIаплэу кыгъэлэгъуагъэм унгъэ-гумэкIынэу щыт.

«Биологым» итренер шхъаIэу С. Григо-ревым пресс-зэIукIэм кызырэщиIуагъэу, хьакIэмэ якомандэ илгъэ ешIэгъум зыфи-гъэхъазырынэу уахтэ иIагъ. «Зэкъошны-гъэм» иешIаплэ хигъэхъон ымылгъэкIыштэу тлътэрэп шхъаеи, истадион 4:1-у кызы-щытекIохэкIэ упчIабэ кытэдджы.

Тифутболистхэр «Био-логым» икылапчъэ бэ-рэ дэуагъэхэп. Тиухума-кIохэр «чIы зэщызым» щыхуэкIох, ежхэм яла-жъэкIэ Iэгуаор тикъэ-лапчъэ кыдадзэ. Зэгу-рылохэрэп. Зэхэщэн Iоф-хэр дэгъоу зыгъэцэкIэрэ командэр гъэшIэгъонэу ешIэ зыхуэкIэ, пшIуи-хыгъэми, гум кьеорэп. Командэу кыбдешIэрэр бэкIэ ош нахь мылэшэу зэIукIэгъур зыпшIуихы-кIэ, упчIэмэ кыахэжъо...

ТикъэлэпчъэIуэу С. Меланченкэр чIыплэ кын ифэу зэп кызырэхэкIыгъэр. Гупчэм ыкIи ыпэкIэ ашешIэхэрэм язэхыныгъэхэр загъэпытэхэкIэ «Зэкъошныгъэм» иешIаплэ нахышIу хуыштэу тэгугъэ.

Тикомандэ Урысыем и Кубок икыдэхын фэгъэхыгъэ зэнэкьокъум кыыхыгъэ. ЯтIо-нэрэ купым щыкIорэ хэгъэгу зэнэкьокъум хэ-лэжъэнуэ еублэжы. Жьоныгъуаклэм и 12-м «Зэкъошныгъэр» Астрахань щыIукIэшт чIыплэ командэу «Астрахань».

САМБО

Москва
щыбэнагъэх

Хэгъэгу ззошхом Теклоныгъэр кы-зыщыда-хыгъэ мафэм фэгъэхыгъэу илэс къэс самбэмкIэ зэнэкьокъу-хэр Москва щызэхашэх. Адыгеим ибэнакIохэр Урысыем и Кыблэ шьол-пыр ихэшыпыкIыгъэ командэ хэты-хэу зэIукIэгъумэ чанэу ахэлэжъагъэх.

— Урысыем иокруги 8, IэкIыб хэгъэгумэ кыарыкIыгъэхэр Москва щызэIукIагъэх, — кыгъиIуагъ зэнэкьокъумэ ясудьяу щыты-гъэ Хьот Юныс. — Илгъэ 15 — 16 зы-ныбжь кIалэхэр арых зыкIуалайныгъэ зы-уплэкIугъэхэр. Кыблэ шьолпырым икомандэ ящэнэрэ чIыплэр кыдихыгъ.

Тхьаркьохъо Аслъан, кIэ 42-рэ, Гьобэ-кыуае щыщ, Джымэ Батыр, кIэ 45-рэ, Хьа-тыгъужыкыуай, Таусэ Асфар, кIэ 55-рэ, Пэ-нэжыкыуай, Тыгъужь Юсыф, кIэ 63-рэ, Къунчыкьохъабыл. Ахэр Москва щыкIогъэ турнирым хэлэжъагъэх, якIуалайныгъэ хагъэхъон зэралгъэкIышхыгъэр алырэгъум кы-шагъэлэгъуагъ. ТибэнакIохэм ятренерхэр: Дзыбэ Хьамзэт, Хьабый Байзэт, Къуекъо Аслъан, Хьабэху Адам.

Адыгэ Республикэм самбэмкIэ ихэшы-пыкIыгъэ ныбжыкIэ командэ Кыблэ шьолпырым изэнэкьокъоу Таганрог щы-кIоштым хэлэжъэнуэ зегъэхъазыры.

*НэIубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.*

Зэхэшыагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкэ IофхэмкIэ,
IэкIыб кыэралхэм
ащыпсэурэ тилгъэ-
кыгъэхэм адырIэ
зэхыныгъэхэмкIэ
ыкIи кыбар жьу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шхъаIэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыхэщыIэр:**
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шхъаIэм
иагъэр

гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжь зы-
хыгъэр секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Тему-Кавказ
чIыплэ гъэло-
рышIапл, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мыштып-
кыагъэу кыахафэ-
хэрэмкIэ кызыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыжь ахы. Кыа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажэхэр-
рэмрэ яепллыкIэ
зэтемыфэн ылгъэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхыгъэр тхы-
гъэхэр зэхэтыф-
хэрэп ыкIи кы-
зытхыгъэхэм
алэкIэдгъэхъа-
жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у

«Полиграф-ЮГ»,
385000,

кь. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4285**

**Индексхэр
52161**

52162

Зак. 1307

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахтэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахтэр
Сыхъатыр 18.00